

ÚJVIDÉKI EGYETEM, BTK
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANSZÉK

(Újvidék, 2021. október 21–22.)

A MINORITÁS POÉTIKÁI I.

THE POETICS OF MINORITY I

Nemzetközi tanácskozás

REZÜMÉKÖTET

BOOK OF ABSTRACTS

Újvidék
2021

A MINORITÁS POÉTIKÁI I.

Nemzetközi tanácskozás

R e z ü m é k ö t e t

■ ■ ■

THE POETICS OF MINORITY I

International Conference

B o o k o f a b s t r a c t s

A MINORITÁS POÉTIKÁI I.

Nemzetközi tanácskozás

ÚJVIDÉKI EGYETEM, BTK
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANSZÉK

(Újvidék, 2021. október 21–22.)

• • •

R e z ü m é k ö t e t

Újvidék
2021

A kiadványért felel: **Ivana Živančević-Sekeruš** dékán
Toldi Éva tanszékvezető
Szerkesztette: **Utasi Csilla**

A rezümétet angolra fordította: **Kovács Anikó**
Lektor: **Buzás Márta**

Kiadja az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kara.

Készült 2021-ben.

MEGVALÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKARSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

A MINORITÁS POÉTIKÁI I.

Nemzetközi tanácskozás

2021. október 21–22.

• • •

Program

Csütörtök, 2021. október 21.

10.00–10.10 Megnyitó

I. ülészak

Elnöklő: **Ladányi István**

10.10–10.30 **Thomka Beáta: ÖRÖKLÖTT ÉS SZERZETT ÉRTÉKEK.**

A minor poétikák kulturális háttere

10.30–10.50 **Dánél Mónika – Stephan Krause: LOKÁLIS PERSPEKTÍVÁK
MOBILITÁSA**

10.50–11.10 **Németh Zoltán: AZ ALÁRENDELTE NYELV POÉTIKÁJA MINT
A KISEBBSÉGI IRODALOM STRATÉGIÁJA**

11.10–11.30 *Vita*

11.30–11.50 *Kávészünet*

Program

II. ülészak

Elnöklő: **Gintli Tibor**

- 11.50–12.10 **Bednatics Gábor:** KISEBBSÉGBEN A NAGYVÁROSBAN
12.10–12.30 **Boka László:** TÖBBES MINORITÁS, TÖBBES STIGMA, A *HOLNAP*
NÉHÁNY ASPEKTUSÁRÓL MA
12.30–12.50 **Balogh Magdolna:** „*KETTŐ ORVOS ERDÉLYBEN*”
12.50–13.10 *Vita*
13.10–14.30 *Ebédszünet*

III. ülészak

Elnöklő: **Dánél Mónika**

- 14.30–14.50 **Gintli Tibor:** A KISEBBSÉGI SORS ÉRTELMEZÉSE TAMÁSI ÁRON
NOVELLÁIBAN
14.50–15.10 **Tapodi Zsuzsa:** PARADIGMAVÁLTÁSOK A TRIANON-TRAUMA
ERDÉLYI MEGJELENÍTÉSÉBEN
15.10–15.30 **Stijn Vervae:** HELYI, NEMZETI VAGY VILÁGIRODALOM?
A két világháború közötti vajdasági irodalom mint posztimperialis örökség
15.30–15.50 **Ispánovics Csapó Julianna:** FEMINISTA HÁTSZELEK:
A MODERN NŐ ESZMÉNYE GERGELY BORISKA,
BÖRCSÖK ERZSÉBET ÉS FÜLÖP ILONA SZÖVEGEIBEN
15.50–16.10 *Vita*
16.10–16.30 *Kávészünet*

IV. ülészak

Elnöklő: **Toldi Éva**

- 16.30–16.50 **Horváth Futó Hargita:** A KÉNYSZERŰSÉG „POÉTIKÁJA”.
A Testvérem, Joáb eredeti és cenzúrázott változata
16.50–17.10 **Utasi Anikó:** AHOL AZ ÉG ÉS FÖLD ÖSSZEÉR
Domonkos István: Via Italia
17.10–17.30 **Ladányi István:** KISEBBSÉGI REGÉNYNYELV TOLNAI OTTÓ
GOGOL HALÁLA ÉS VIRÁG UTCA 3 CÍMŰ REGÉNYEIBEN
17.30–17.50 **Virág Zoltán:** ÉLET MENNI INKOGNITÓ?
Böndör Pál prózáírásáról
17.50–18.10 **Utasi Csilla:** KÖLTÉSZET KISEBBSÉGBEN.
Jung Károly, Danyi Magdolna és Böndör Pál verseiről
18.10–18.30 *Vita*

Program

Péntek, 2021. október 22.

V. ülészak

Elnöklő: **Bednanics Gábor**

- 9.30–9.50 **Polgár Anikó:** „SOK GYÖKÉRBŐL EGGYÉ NÖTTEM”.
Identitáskérdések Lesznai Anna verseiben és meséiben
- 9.50–10.10 **Csehy Zoltán:** A „BIZÁNCI JELLEGŰ EMBER”.
*Másság, nemi ambivalenciák és nem standard férfiasságmodellek
Márai Sándor A Garrenek műve című regényciklusában*
- 10.10–10.30 **Szávai Dorottya:** A PILINSZKY-LÍRA MINORITÁSPOÉTIKÁI
- 10.30–10.50 **Bengi László:** KAFKA ÉS POUND KÖZÖTT:
A HELYNÉLKÜLISÉG VÁLTOZATAI KEMENES GÉFIN LÁSZLÓ
FEHÉRLÓFIA CÍMŰ MŰVÉBEN
- 10.50–11.10 **Földes Györgyi:** A GÓLEM MINT A MŰVÉSZ(ET) METAFORÁJA.
Hajas Tibor és Ladik Katalin példája
- 11.10–11.30 *Vita*
- 11.30–11.50 *Kávészünet*

VI. ülészak

Elnöklő: **Balogh Magdolna**

- 11.50–12.10 **Magdalena Roguska-Németh:** MAGUNKÉVÁ IDOMÍTANI
A MÁSSÁGOT.
*A romák reprezentációja Bódis Kriszta Kemény vaj című regényében
és Vathy Zsuzsa Columbo autója című novelláskötetében*
- 12.10–12.30 **Bence Erika:** A CIGÁNYOK TÜNDÉRSZÁGA.
*Nagy Gusztáv, Oláh Károly, Tóth Olivér, Rigó Tibor és Farkas István
irodalmi munkássága*
- 12.30–12.50 **Mikola Gyöngyi:** A KEVEREDÉS VIHAROS VÖLGYE
Az identitás metamorfózisai Guzel Jahina regényeiben
- 12.50–13.10 *Vita*
- 13.10–14.30 *Ebédészünet*

VII. ülészak

Elnöklő: **Németh Zoltán**

- 14.30–14.50 **Rudaš Jutka:** KULTURÁLIS IDENTITÁS A „KISEBBSÉGI”
POÉTIKÁKBAN
- 14.50–15.10 **Mizser Attila:** A RENDSZERVÁLTÁS REPREZENTÁCIÓJA A KÖZÉP-
EURÓPAI IRODALMAKBAN

Program

- 15.10–15.30 **Nagy Csilla:** SZEREP, IDENTITÁS, MASZK A KORTÁRS SZLOVÁKIAI MAGYAR IRODALOMBAN
- 15.30–15.50 **Bányai Éva:** TRAUMANARRATÍVÁK TÉR(TEST)BEN ELBESZÉLVE
- 15.50–16.10 *Vita*
- 16.10–16.30 *Kávészünet*

VIII. ülészak

Elnöklő: **Utasi Csilla**

- 16.30–16.50 **Toldi Éva:** TRANSZKULTURÁLIS ÉS TRANSZLINGVÁLIS TAPASZTALAT OTO HORVAT REGÉNYEIBEN
- 16.50–17.10 **Biró Annamária – Keszeg Anna:** TEMESVÁR POPULÁRIS GEOPOLITIKÁJA FILMEN ÉS IRODALOMBAN
- 17.10–17.30 **Kovács Krisztina – Novák Anikó:** A MENEKÜLTVÁLSÁG MINT A POSZTKOLONIALITÁS FORMÁJA
Magyar és skandináv kitekintés
- 17.30–17.50 **Medve A. Zoltán:** MINORITÁS ÉS KÁNON
- 17.50–18.10 *Vita*
- 18.10–18.30 *Zárszó*

Balogh Magdolna

Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Irodalomtudományi Intézet, Közép- és kelet-európai Osztály
Budapest, Magyarország
balogh.magdolna@btk.mta.hu

„KETTŐ ORVOS ERDÉLYBEN”

Tompa Andrea *Fejtől s lábtól. Kettő orvos Erdélyben* című regényében (Jelenkor, 2013) régiesre stilizált nyelven fogalmazott belső monológokból rajzolódik ki két fiatal erdélyi értelmiségi, egy férfi és egy nő szocializációjának, fiatal felnőtté válásának konfliktusokkal teli, küzdelmes folyamata, valamint az egyetemi tanulmányok és az orvosi diploma megszerzése nyomán induló ígéretes szakmai karrierjük története. A két, sok tekintetben különböző, de egyként magányos ember története valamikor 1910 körül indul, útjaik előbb csak futólag érintkeznek, majd egy időre széttartó pályákat járnak, hogy végül egy 1921-ben (a trianoni döntés nyomán Romániához kerülő) Kolozsvárról Budapestre tartó vonatút alkalmából kapcsolódjon össze a sorsuk. A regényből kitűnik, hogy a mindkét szereplő sorsát meghatározó kisebbségi léthelyzet egyúttal egyenlőtlenséget is jelent, azonban a női főhős egzisztenciális választása a súlyosabb, mert többszörös elszakadással jár. E korai feministának nevezhető, zsidó családból származó nő az emancipáció útját választja: megtagadja szülei vallását, elhagyja hagyományhű családját, mert tanulni és függetlenedni szeretne. Lázadása tágabb perspektívából nézve a közép-európai zsidóság hagyománytól való elszakadásának, modernizációjának jellegzetes életfordulata. Tanulmányai során nőként (tehát egyenlőtlen helyzetből) kell megküzdenie a férfi dominanciájú közeg ellenállásával. A trianoni döntés nyomán kisebbségi helyzetbe szoruló magyarság közösségi traumája egzisztenciális, politikai, nyelvi és művelődési-kulturális tekintetben drámai változásokhoz vezet (melyek közül csak egy a centrum-periféria helyzet újrapozicionálódása: Kolozsvár/Bukarest, Kolozsvár/Budapest megváltozott viszonyai). Mindkét főszereplő veszteségként éli meg a hatalomváltást, a férfi súlyosabban, egyénileg is megszenvedve a kisebbségi társadalomban elhatalmasodó depressziót. Ketten kétféle életstratégia mentén igyekeznek megtalálni helyüket az új világban: míg a férfi a falusi fürdőtulajdonos-orvos visszahúzódo magatartására hagyatkozva, a maga kis körében hasznosan tevékenykedve, a nő a többségi társadalom igényeihez is alkalmazkodva, a gyógyítás egyetemes jelentőségét, elsőbbségét elismerve a „chauvin” nemzeti érdekek felett, a tudományos haladás és a társadalmi progresszió iránt elköteleződve, közéleti emberként is. Előadásomban a posztkoloniális kritika, a minoritás/egyenlőtlenség, trauma, gender-szemponatok, belső monológ fogalmi segítségével értelmezem a művet. *Kulcsszavak:* posztkoloniális kritika, centrum/periféria, trauma, gender, minoritás és egyenlőtlenség, belső monológ

Bányai Éva

Bukaresti Egyetem, Idegen Nyelvek és Irodalmak Kara
Hungarológia, Judaisztika és Roma Intézet
Bukarest, Románia
banyaieva@gordias.ro

TRAUMANARRATÍVÁK TÉR(EST)BEN ELBESZÉLVE

Előadásomban olyan kortárs magyar regényeket, prózaszövegeket vizsgállok, amelyekben a 20. századi tér-, nyelv- és identitásváltások során létrejött traumatikus élmények testbeírt nyomai értelmezhetőek. Idesorolhatók azok a prózakötetek, amelyek a Trianon-mítoszt bontják le, és a T-szindrómát, a tér feldarabolásához kapcsolódó traumát írják újra, valamint a kommunista elnyomás, a diktatúra hatalomképződményeit fogalmazzák meg alulnézeti perspektívából, ideológiamentesen. Dragomán György, Papp Sándor Zsigmond, Tompa Andrea és Vida Gábor idevonatkozó regényeiben a test hordozza a térben bekövetkezett történelmi, geográfiai, nyelvi és kulturális váltások és változások nyomait, az átmeneti időszakokat követően a trauma nemhogy nem múlik el, hanem genetikailag kódolt és öröklődik.

Kulcsszavak: kortárs magyar próza, traumairodalom, testpoétika, térváltás, átmenetnarratíva

Bednatics Gábor

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Magyar Irodalomtudományi Tanszék
Eger, Magyarország
gabor@bednatics.hu

KISEBBSÉGBEN A NAGYVÁROSBAN

A 19. század végétől egyre több költő és író talált otthonra a fővárosban, ami Budapest irodalmi-kulturális központtá alakulását is jelentette. Ezek a szerzők azonban nem voltak a város szülöttei, azt idegenként fedezték fel, miközben maga az urbánus tér is ismeretlen volt, hiszen státuszában és struktúrájában is formálódó közeg volt. A 20. század első felének alkotói ezt az idegenséget sokszor kisebbségi helyzetként élték meg, legalábbis a poétikai kifejezés szintjén. A nagyvárosiasság ráadásul rendre más értelmet kapott a kritikai közbeszédben, amit aztán a háború és Trianon után egy valóban megváltozott térszerkezetben értelmeztek újra. Előadásomban ennek a változásnak fontosabb poétikai állomásait vonultatom fel, rámutatva, hogy a kisebbség fogalma ebben az összefüggésben többszörösen nehezített kategória.

Kulcsszavak: térpoétika, Nyugat-líra, nagyvárosi költészet, trianoni tértapasztalat

Bence Erika

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Újvidék, Szerbia
erikabence1967@gmail.com

A CIGÁNYOK TÜNDÉRORSZÁGA

*Nagy Gusztáv, Oláh Károly, Tóth Olivér, Rigó Tibor és Farkas István
irodalmi munkássága*

A cigány identitás, világértés és irodalom összetett jelenség: a vele foglalkozó kutatások diszkurzív jellege miatt nagyon nehéz, szinte kivitelezhetetlen az alcímben jelölt irodalmi opusok egységes elméleti és történeti alapokról történő értelmezése. A poétikai szint megértése mellett/helyett kiterjedt imagológiai kérdéskörrel nézünk szembe, ami egy sor nem irodalmi vonzatot (identitáskérdések, sztereotípiák, kisebbségpolitika etc.) kapcsol a vizsgálatokhoz. Ezért a jelenség három sarkalatos pontjának – önértelmezés, nyelvi önazonosság és (történeti) időszemlélet a cigány költészetben – vizsgálata során a hagyományos elemző/poétikai módszerek mellett az interjú is megjelenik, mint lehetséges interpretációs eljárás. A kutatás célja egy, a kortárs magyar cigány költészet egy-egy rétegéről alkotható, belső perspektívájú értelmezési modell létrehozása.

Kulcsszavak: anyanyelv, kétnyelvűség, romani nyelv, identitás, etnikai csoportok, kisebbség

Bengi László

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet
Budapest, Magyarország
bengilaci@hotmail.com

KAFKA ÉS POUND KÖZÖTT: A HELYNÉLKÜLISÉG VÁLTOZATAI KEMENES GÉFIN LÁSZLÓ *FEHÉRLÓFIA* CÍMŰ MŰVÉBEN

Kemenes Géfin László *Fehérlófia* című műve a nyugati magyar diaszpóra közegében öltött először alakot. Jóllehet a szöveg az emigrációs irodalom keretében formálódott, a kisebbségi helyzet nem csupán a megalkotáshoz kapcsolódó életrajzi adalék, sőt nem is pusztán a beszédhelyzetben érzékelhető-érvényesülő tapasztalat, hanem magának az írásnak meghatározó, egyszersmind az írás folyamata által értelmezett sajátossága. A műnemet tekintve is heterogén *Fehérlófiát* ezzel összefüggésben egyszerre jellemzi

rendszeresen átgondolt, célszerűen ívelő építkezés és nyelvi-kulturális utalásmorzsákat élvetegen halmozó töredékesség, ami egyúttal annak is világos jele, ahogy az amerikai irodalom és különösképpen Pound hatása mindjobban megerősödött Kemenes Géfin László költői munkáiban. A modernség és posztmodernség felől egyaránt értelmezhető tervezetjelleg nem pusztán a folytathatóság és állandó bővíthetőség, a kiteljesülés felé tartó, de minduntalan továbblépő úton-lét motívumát foglalja magában, hanem a konceptuális művészet ama szemléletmódjával is kapcsolatba hozható, ahol nem annyira az elkészült műalkotás, mint inkább a műalkotás ötlete, eszméje, esetleg megvalósításának terve-leírása az, ami esztétikai értékre és érdeklődésre tart igényt. A lezárhatatlan szöveg, amely a különböző nyelvi-kulturális töredékek, sőt törmelékek egymás mellé helyezése révén jön létre, éppúgy szól a földrajzi és történelmi otthonkeresésről, mint az otthonra találás lehetetlenségéről, az azonosság vágyáról és a széttartás nyitottságáról. *Kulcsszavak:* emigrációs irodalom, intertextualitás, térpoétika, írásaktus, identitásképzés

Biró Annamária

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Irodalomtudományi Intézet, Magyar Nyelv és Irodalom Szak
Kolozsvár, Románia
biro.annamaria@eme.ro

Keszeg Anna

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Politika-, Adminisztráció- és Kommunikációtudományi Kar
Kommunikáció, Közkapcsolatok és Reklám Intézet
Kolozsvár, Románia
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Kommunikáció és Médiatudományi Tanszék
Debrecen, Magyarország
keszeg.anna@fspac.ro

TEMESVÁR POPULÁRIS GEOPOLITIKÁJA FILMEN ÉS IRODALOMBAN

Az erdélyi, romániai szimbolikus tér kiemelt jelentőségű pontja Temesvár: az innen induló 1989-es forradalom, a város multietnikussága, illetve az utóbbi időszakban az Európai Kulturális Fővárosi cím megszerzése okán ráirányuló figyelem kiemelt reprezentációs értékkel ruházta fel. Előadásunkban a populáris geopolitika elméleti keretfogalmait alkalmazva arra keressük a választ, hogy a populáris és magaskultúra milyen képet forgalmaz a városról, hogyan közvetíti a politikai, társadalmi, gazdasági összefüggésben megmutatkozó feszültségeket. Az elemzésre választott korpusz az audiovizuális és irodalmi tartalmakat szemléli. A mozgóképes tartalmak közül különös hangsúllyal

elemezzük a városnak a kulturális főváros pályázat keretében készült imázsfilmjét, illetve a romániai HBO első önálló forgatókönyv-fejlesztéseként létrejött 2018-as *Hackerville* című sorozatot, melynek temesvári lokalizációjában már a kulturális fővárosi projekt is szerepet játszott. Az irodalmi korpuszból igyekszünk úgy válogatni, hogy a különböző anyanyelvű szerzők (Herta Müller, Radu Pavel Gheo, Dana Gheorghiu, Tompa Andrea) szövegei rámutassanak a város transznacionális és transzlokális jellegére, az itt megképződő identitáselemek hibriditására, valamint a városi terek többdimenziós történetére. Az audiovizuális és irodalmi tartalmak közös jellemzője, hogy a város ellentmondásos önimázsának elemeit mutatják fel és árnyalják: a szocialista örökségtől való megszabadulás kényszere és az ezekre ráépülő kényszermodernizációs folyamatok vegyülnek a román, magyar és bánági német együttélés, a bűnözés, a kettős megítélésű épített örökség, a szintén kettős megítélésű nemi szerepek, illetve a globalizáció-domesztikáció problémáival. *Kulcsszavak:* Erdély, Temesvár, multietnikusság, populáris geopolitika

Boka László

Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Irodalomtudományi Intézet, Modern Magyar Irodalmi Osztály
Budapest, Magyarország
Partiumi Keresztény Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar
Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék
Nagyvárad, Románia
boka.laszlo@btk.mta.hu

TÖBBES MINORITÁS, TÖBBES STIGMA, A *HOLNAP* NÉHÁNY ASPEKTUSÁRÓL MA

A magyar irodalmi modernség végső áttörésének, a korabeli irodalmi mezőn az új lírikusok csoportos felléptének, majd intézményes térnyerésének összetett folyamatában a döntő tényezőt hazai irodalomtörténet-írásunk meglehetősen sokáig igen leszűkítő keretekben, tévesen és centrisztikusan csak a magyar fővároshoz, illetve egyetlen orgánushoz és alkotóközösséghez igyekezett kötni. Sokkal kevesebb szó esett a Nagyváradon ugyanekkor, 1908-ban elindult költői hetes-fogatról és a mögöttük megalakult irodalmi társaságról (valamint a társadalmi modernséget is harsányabban hirdető mozgalmukról), mely hosszú hónapokig erőteljesen tudta tematizálni a hazai közvéleményt, illetve a konzervatív, tradicionalista kritikával történő látványos és meglehetősen egyenlőtlen csatározásai révén akaratlanul is a védőernyő szerepét töltötte be a mindeközben csendesen konszolidálódó fővárosi *Nyugat* részére. A *Holnap* antológiái körül kialakult országos polémia mindazonáltal nem csupán maradiak és újítók, idősek és fiatalok, s nem is csak hatalomban lévők és azt kikezdők binaritásairól szól, hanem centrum és periféria, főváros

és vidék ellentéteire, azonos platformokon belül is minor és maior helyzetkülönbségekre, illetve rivalizációkra mutat rá, mely distinkciók többes kisebbségben és többes hátrányban levő, vagy eleve abból indulni kényszerülő alkotói csoportosulásokra irányíthatják figyelmünket. Az olykor igencsak eltérő irodalomszemléletek korabeli nyílt vagy látens, ámde ismert versengésein, szerkesztőségi holdudvarok nyilvánvaló érdekkörein túl ezen csoportosulások a korban megjelent széles olvasói tábor elnyerése érdekében tett lépéseikben is mérhetőek, melyekben összefogásról és bajtársiasságról legfeljebb a kezdetekben, kisajátító diskurzusokról vagy éppen éles stigmatizációkról annál gyakrabban beszélhetünk. A *holnaposok*, rövid működésük idején – amint azt többek mellett ezen évek eseményeit hitelesen rögzítő Manojlović Todor (Theodor Manojlovitsch) is lejegyezte naplójában s egyéb írásaiban – tudatosan kezdték ki a korabeli intézményesség bizonyos formáit, az irodalmi társaságok elavult struktúráit, s igyekeztek hol szordínós, hol totális reformokra törekedni. (Ők vezették be többek között elsőként az irodalmi-társművészeti matinékat is.) Az általuk hangoztatott irodalmi decentralizáció és a hangsúlyos regionalitás pedig később is alapvető jelentőségre tett szert: a két világégés közötti erdélyi magyar irodalom önállósodni kényszerült folyamataiban egyik forrása lett a politikai kényszerűségből széttagolt régiók irodalmi hagyománykereséseinek. Az előadás, a szűk időkeretekhez mérten, a korabeli kritikai fogadtatásra figyelve igyekszik adekvát példák bemutatásával kitérni a kezdeti elhallgatató, majd izoláló tendenciákra, illetve a nagyváradi költői csoportosulás lejárátását célzó, különböző irányokból érkező kampányokra, köztük az Ady-epigonság felületes vádjaira, ahogyan arra a rivalizációra is, mely egy rövid ideig a tagjaiban később átfedést mutató csoportok közt óhatatlanul is kialakult 1908 és 1909 környékén.

Kulcsszavak: irodalmi és társadalmi modernitás, centrum és periféria, intézményesség és rivalizáció, adyzmus, minor és maior szövegek a recepcióban

Csehy Zoltán

Comenius Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Pozsony, Szlovákia
csehyzoltan@gmail.com

A „BIZÁNCI JELLEGŰ EMBER”

*Másság, nemi ambivalenciák és nem standard férfiasságmodellek
Márai Sándor A Garrenek műve című regényciklusában*

Az előadás Márai regényfolyamának (*A Garrenek műve*) másság és idegenségkonstrukcióival, illetve nemiségábrázolásával foglalkozik. A férfiasság és a nőiesség sztereotípiáit és azok regénybeli változásait tárja fel, illetve a másság alakváltozatait mutatja

be. A másságkonstrukciók egyike a nagyvárosi „bizánci” ember, aki „már nem egészen férfi, de nem is egészen nő”. Az előadás a másság- és ellenségképzés mechanizmusaira is odafigyel, a retorikai és hatalmi manipulációra, melynek egyformán része a szubverzió, az undorkeltés vagy a Márai által „nemi zűrzavarnak” nevezett társadalmi jelenség. Márai egyes hősei gondosan felöltöztetett próbababáknak hatnak, akik épp másságukkal demonstrálják a civilizáció „betegségeit”. A „kispolgári megszállottak” idejében Márai regényhőse szerint a német nép beteg „sexusa” betegíti meg a németiség világtudatát is. Az egyik szereplő szerint pl. a nőies Vezér, azaz Hitler „egy szlovák szakácsnő és a werwolf vegyülete”: a fasizmus szörnyetege ebben a groteszk poénban mint androgün és állatias torzszülött démonizálódik. Másrészt a Márai által konstruált „művész” identitás radikális „mássága” eredendően pozitív másságként demonstrálódik.

Kulcsszavak: Márai, idegenség, másság, nemi sztereotípiák, fajelmélet és retorika

Dánél Mónika

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet, Összehasonlító Irodalom-
és Kultúratudományi Tanszék
Budapest, Magyarország
University of Oslo, Faculty of Humanities
Department of Literature, Area Studies and European Languages
Oslo, Norvégia
d.mona7@gmail.com

Stephan Krause

Leibniz-Insitut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa (GWZO)
Lipcse, Németország
stephan.krause@leibniz-gwzo.de

LOKÁLIS PERSPEKTÍVÁK MOBILITÁSA

Előadásunkban Kelet-Közép-Európát globális viszonylatokban tárgyaló interdiszciplináris tanulmánykötetbe írott közös angol nyelvű tanulmányunk munkafolyamatát és tanulságait kívánjuk bemutatni, a lokális-globális mozgások, közlekedések és közvetítések lehetséges reflexív diszkurzív terét is képezve ezzel. A lokális és globális összefonódásokat, dinamikát három szinten tárgyaljuk. Többkultúrájú terekhez kapcsolódó szövegek többnyelvű regisztereit egyrészt az akcentusos olvasás, másrészt a többnyelvű vernakuláris emlékezet teremtőiként értelmezzük. Ugyanakkor a többnyelvűként értett regionális lokális (pl. Bodor Ádám, Danilo Kiš, Tompa Andrea műveiben teremtett) képzetét kiterjeszhetőnek, mobilizálhatónak látjuk más területekre is – olyan regények által, mint például Robert Menasse *A főváros (Die Hauptstadt, 2017)* a tárgyalások háló-jában keletkező kortárs Európa-képzetére is.

A mítoszokat párhuzamosan jelen lévő univerzalitásuk révén a lokális és globális elkülönítést kimozdító jelenségként értjük, amelyek képesek felülmúlni az előbbi elkülönítést. Hans Blumenberg ama alapvető megjegyzését vesszük figyelembe, hogy a mítosz eredetét önmagában nem lehet megtalálni, valamint elmesélni sem, hanem mindig is eleve recepcióban találkozunk vele. Az eredet elérhetetlenségét azonban az pótolja, hogy a mítosz, mint ami közvetíti a lokális és a globális között, „önmagában jelentős történetet mesél el”. Harmadik szinten pedig a mobilitások, átkereteződések figurációit fogjuk bemutatni, a lokális és a globális elmozdulások narratív stratégiáit, trópusait, jellegzetes helyszíneit, amelyek társadalmi konkretizációkat is eredményeznek. Láng Zsolt *Hajnaltól hajnalig* című elbeszélésében például, mint egymással érintkező, egymásra rétegződő miniritások kelet-közép-európai utazás narratívájában a Parsifal-történet a kortárs tömeges vándorlás fizikalitásával érintkezik.

Kulcsszavak: lokális, globális, többnyelvűség, vernakuláris emlékezet, mítosz, migráció

Földes Györgyi

Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Irodalomtudományi Intézet, Modern Magyar Irodalmi Osztály
Budapest, Magyarország
foldes.gyorgyi@btk.mta.hu

A GÓLEM MINT A MŰVÉSZ(ET) METAFORÁJA

Hajas Tibor és Ladik Katalin példája

A zsidó folklór és miszticizmus Gólem alakja visszatérő figura nemcsak az irodalomban, hanem a képző-, film- és zeneművészetben, mint ahogy a popkultúrában is. A diaszpórában élő zsidóság számára a Gólem – a 17. századi prágai Löw rabbi-verzió óta, bár van számos előzménye is – elsősorban a fenyegetettség és önvédelem kontextusában jelenik meg. Ennél tágabb kontextusban a Gólem az ember teremtés- és istenülésvágyának egyik fontos szimbóluma, másfelől a Doppelgänger-téma egyik fontos megjelenési formája, Freud szerint pedig a libidóval való konfliktusos viszony reprezentációja. Fontos e motívum az etnikai, illetve kulturális idegenség témájának szempontjából is, hiszen a Másikként is érthető. Talán csodálkozásra adhat okot, hogy a Gólem alakja számos neoavantgárd életműben (Hajas Tibor, Ladik Katalin, Kozma György munkássága) is előfordul, ráadásul visszatérő módon, s több szempontból is kitüntetett jelentőséggel. A meglepetésen túl elgondolkodásra készíthet, hogy miért ennyire kiemelt a Gólem-figura e közegben, továbbá, hogy ezen ok(ok)nak megfelelően milyen jelentéseket tulajdoníthatunk neki, illetve milyen aspektusokból hozhatjuk kapcsolatba a neoavantgárd mozgalommal. Kérdés lehet természetesen az is, hogy a Gólem-testreprezentáció, vagy

éppen csak metafora alkalmazását mennyiben befolyásolja a kisebbségi pozíció, amely – így vagy úgy – mindhárom fentebb említett művész sajátja. Előadásomban főként Hajas Tibor és Ladik Katalin munkásságáról beszélek ebből a szempontból, de érintem Kozma György vonatkozó regényeit is.

Kulcsszavak: Gólem, zsidóság, neoavantgárd, performansz, önéletírás

Gintli Tibor

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet, Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék
Budapest, Magyarország
gintlitibor@gmail.com

A KISEBBSÉGI SORS ÉRTELMEZÉSE TAMÁSI ÁRON NOVELLÁIBAN

Az előadás annak bemutatására vállalkozik, hogyan jelenik meg a kisebbségi lét Tamási Áron novellisztikájában. Közelítésmódom elsősorban nem a nemzeti elnyomás ábrázolására helyezi a hangsúlyt, hanem a kisebbségi helyzetbe került székelység önértelmezésének problematikájára. Az a kérdés áll érdeklődésem középpontjában, hogy milyen módon érdemes újradefiniálni a székelységnek saját identitását a kisebbségi lét keretei között. Önmeghatározásának milyen elemeiről kellene lemondania, és milyen új magatartásmódok szolgálhatják nemzeti megmaradását? Kiemelt figyelmet szeretnék fordítani a székely identitás eltérő meghatározásaira és az ezek között mutatkozó konfliktusokra, amelyek az eltérő önértelmezésekből fakadnak. A kisebbségi léthelyzet tehát mintegy kikényszeríti az önvizsgálatot, amely maga is fájdalmas folyamat, mivel láthatóvá teszi a tradicionális nemzeti önértelmezésnek azokat az elemeit, amelyek az utólagos, kisebbségi nézőpontból felszínesnek, tartalmatlannak vagy önvészélyesnek mutatkoznak. Bár a kisebbségi lét elbeszélésének kétségkívül jogosult megközelítésmódja a többségi társadalom általi elnyomást hangsúlyozó narratíva, hasonló jelentőséggel bír az az önkritikus perspektíva, amely számot vet az önidentitás idejétmúlt és hamis fensőbbiségtudatot sugárzó változataival. A székely önértelmezés belső konfliktusait bemutató kispróza alkotások egyik méltán legismertebbje a *Himnusz egy számárral* című novella, amely a tradicionális értékrendet követő falu és a háborúból hazatérő, szinte mindenét elvesztett Demeter Gábor konfliktusát beszéli el az előbbi határozott kritikáját nyújtva. Szembeállítja egymással a hetyke kivagyri virtuskodást és a szerény, csöndes munkálkodást, amely a kitartás és az igénytelenül egyszerű életvitel segítségével igyekszik biztosítani a saját és a közösség fennmaradását, megerősödését.

Kulcsszavak: kisebbségi lét, identitásmintázatok, a nemzeti önszemlélet belső konfliktusai, mitikus történelemszemlélet, példázat

Horváth Futó Hargita

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

Újvidék, Szerbia

horvathfuto@ff.uns.ac.rs

A KÉNYSZERŰSÉG „POÉTIKÁJA”

A Testvérem, Joáb eredeti és cenzúrázott változata

Gion Nándor a Forum Könyvkiadó 1968-ban meghirdetett regénypályázatára írta a *Testvérem, Joáb* című regényét, s elnyerte vele az első díjat. A mű publikálását irodalompolitikai vita előzte meg, a Forum Könyvkiadó Kiadói Tanácsa ugyanis az aktuálpolitikai utalások miatt a szöveg átírását kérte, Gion nemzedéktársai pedig tiltakozásukat fejezték ki az alkotói szabadság eltiprása miatt. Gion végül kihúzta és/vagy átírta a problémásnak tartott szöveghelyeket, de hogy milyen változtatásokat végzett, azaz milyen kompromisszumokat kellett felvállalnia a regény megjelenése érdekében, azt csak nyilatkozataiból tudjuk (bár konkrét példákat nem közöl), a korabeli recepció a kéziratot és a publikált szöveget nem vetette össze. A regényből először 1969-ben az *Új Symposion* januári számában jelent meg egy részlet, a háromoldalas szöveg a regénypályázatra benyújtott, még cenzúrálatlan kéziratból származott. Az összöveg és a kötetben megjelent korrigált változat néhány szöveghelyen eltér egymástól, de a cenzori kényszer hatására keletkezett átírások a regény kéziratának és a publikált szövegnek az összevetésével váltak csak nyilvánvalóvá. A regény nem teljes kézírata az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában található a Gion-hagyaték Fond 583/6. jelzete alatt. A tanulmány összehasonlítja a kéziratot a publikált szöveggel, feltérképezi és elemzi a kényszer hatására keletkezett kihúzásokat és átírásokat, a problémás tartalmat összeveti a cenzori indoklásokkal.

Kulcsszavak: regénypályázat, *Testvérem, Joáb*, kézirat, 1968, irodalompolitikai vita, alkotói szabadság, cenzúra, cenzori indoklások

Ispánovics Csapó Julianna

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Újvidék, Szerbia
ispanovics.csapo.julianna@gmail.com

**FEMINISTA HÁTSZELEK: A MODERN NŐ ESZMÉNYE
GERGELY BORISKA, BÖRCsök ERZSÉBET
ÉS FÜLÖP ILONA SZÖVEGEIBEN**

A vajdasági magyar irodalom történetének Szenteleky Kornél fémjelezte korai szakaszában, a 20. század első felében tűnik föl Gergely Boriska (1887–1943), Börcsök Erzsébet (1904–1971) és a korunk emlékezetéből kihullott Fülöp Ilona (1891–1954). A kisvárosi közegek írónői férfi írók társadalmában, de a vidékünkre is beszivárgó feminizmus eszméi mentén alakítják életüket, érnek alkotóvá, publicistává és szépiróvá. A korszakban elérhető női életpályák, boldogulási lehetőségek szövegeik nőalakjai révén is elérhetőek. A munka célja a fenti nőírók életútjából, szövegeiből kibontható modern nőalak elemzése, választ keresni a kérdésre, sikerül-e kibontakoznia a korszerű, önálló női identitásnak Vajdaságban a fenti időszakban, avagy pusztán érdekes színfoltként, a férfivilág asszisztenciájaként tekinthetünk a fenti alkotókra és szövegeikre.

Kulcsszavak: Gergely Boriska, Börcsök Erzsébet, Fülöp Ilona, modern nő, nőíró, 20. század

Kovács Krisztina

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Modern Magyar Irodalom Tanszék
Szeged, Magyarország
karanovo@gmail.com

Novák Anikó

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Újvidék, Szerbia
uneco84@gmail.com

**A MENEKÜLTVÁLSÁG MINT
A POSZTKOLONIALITÁS FORMÁJA**

Magyar és skandináv kitekintés

Az elmúlt évek világ- és magyar irodalmában a 2015-ös, azóta is tartó menekültválságot tematizáló „menekültirodalom” általánosan nem, bizonyos szubzsánerekben azonban teret

hódított. A szövegekben a menekült alakja elsősorban az idegen, a Másik pozíciójában jelenik meg. A tendenciákat figyelve most az látható, hogy egyes helyeken a menekülttematika díszlet, háttér, hangulatfestő elem, másutt inkább a sztereotípiák domborodnak ki. A szövegek elemzésekor teoretikus hálóként Luc Boltanski „távoli szenvedés” fogalmát, Claire Gallien „kétségbeesés irodalma” teóriáját és Esther Greussing migránsábrázolási modelljeit fogjuk használni. Nem meglepő módon a probléma a magasirodalom határterületein erősebben reflektálódik. Jászberényi Sándor riportszerűséget felvállaló, oknyomozó regisztereket is megszólaltató prózája évek óta számot vet az autentikus szemmel látó (*A lélek legszebb éjszakája*), a leírandó jelenségre a vizsgált kultúra ismeretében (*Budapest – Kairó*) tekintő scriptor narrációs technikáival. Legújabbán és témánkhoz is illeszkedően *A varjúkirály* című prózája reflektált a „globális vándorlás” problémájára. Természetesnek tűnik az is, hogy a stabil olvasói bázisra építő, töretlen sikerű skandináv krimik, amelyek évek óta forgatják fel a „jóléti állam” illúzióját, egyre inkább teret adnak ennek a kérdésnek. A második világháborús, főként náci kollaboráns vagy éppen zsidómentő múltjukkal, a posztszovjet blokk traumatikus közelségével, a sztereotípiáknak ellentmondó szociális feszültségeikkel, interperszonális kapcsolataikkal (bántalmazás, abúzus, alkoholizmus, szerhasználat, egyéb deviáns jelenségek) már szembenéző államok populáris műfaja, a nordic noir újabbán a menekülttematikát is körbejárja. Jo Nesbø *A megváltó* című regénye még „csak” a délszláv háború mint poszttraumás jelenség kérdését tematizálta, Stefan Ahnhem Fabian Risk-sorozata már a menekültek integrációs problémáival is számot vet. A Stieg Larsson torzóban maradt Millennium-sorozatát folytató David Lagercrantz pedig a Millennium újabb részeiben hasonlóan nagy teret ad a kérdésnek. A skandináv krimiíróként induló, ám a young adult és a gyerekirodalom regisztereiben is helyet találó Kristina Ohlsson pedig egy didaktikusságában is hasznos gyerekregegy (*Az ezüstsíú*) keretébe illesztette be a problémát. Előadásunk a dokumentarizmus és a popularitás regisztereiben vizsgálja meg a téma irodalmi reprezentációit.

Kulcsszavak: menekültirodalom, távoli szenvedés, skandináv krimi, dokumentarizmus, populáris regiszter

Ladányi István

Pannon Egyetem, Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar
Magyar és Alkalmazott Nyelvtudományi Intézet, Irodalom és Kultúratudományi Intézeti Tanszék
Veszprém, Magyarország
lada1594@gmail.com

KISEBBSÉGI REGÉNYNYELV TOLNAI OTTÓ *GOGOL HALÁLA* ÉS *VIRÁG UTCA 3* CÍMŰ REGÉNYEIBEN

Tolnai Ottó kísérletező jellegű irodalmi tevékenységére mindegyik műnemben jellemző a műnemek és a műfajok szabályainak, hagyományainak, elvárásainak próbára tétele, kötöttségeinek felfüggesztése. Ez egyszerre jelent nála műfajtudatosságot és az épp megkérdőjelezett elvárások aktivizálását, akárcsak a megszólalás autentikusságának, egyedi formájának keresését. Az *Új Symposion*ban folytatásokban közölt *Érzelmes tolvajok* folytatásos regényt (1965) és a *Rovarház* című regényt (1969) követő két prózakötete, a *Gogol halála* és a *Virág utca 3* kisprózák egymás mellé rendelt láncolata, amelyeket a mellérendelés gesztusán túl motivikus kapcsolódások tartanak össze. A két könyv kapcsolatát új, 2016-os közös kiadásuk és benne Tolnai Ottó utószava tette láthatóbbá. A *Virág utca 3* már első kiadásában is a regény műfaji megjelölést kapta, a *Gogol haláláról* a 2016-os kiadás szerzői utószava hozza szóba a regényműfaj lehetőségét. Regénnyé minősítjük a regényműfajt provokálja, s ekként ezek a narratív centrum nélküli művek, metaforikus kapcsolódásaikkal Tolnai prózanyelvi kísérleteinek sorába illeszkednek. A 2016-os kiadás utószavában, a kötet szerkezetet is érintve Tolnai szóba hozza Gilles Deleuze és Félix Guattari rizómaelméletét. Ugyanilyen érvénnyel aktivizálhatjuk a két mű olvasatában a francia elméletírók *Kafka: A kisebbségi irodalomért* című munkája kisebbségi irodalom-felfogását, amelynek értelmében a „kisebbségi irodalom” az egyértelmű területhez kötöttségtől, az egyértelmű jelentésektől, a valamihez „hozzákötött” jelentésektől való elszabadulásért folytatott küzdelem: „Vibráltatni a sorozatokat, megnyitni a szavakat soha nem hallott, belső intenzitásokra: nyelv nem-jelölő, intenzív használata.” Tolnai irodalmi nyelvi és műfaji kísérleteire érvényesek a szerzőpárosnak az intenzív nyelvhasználatra vonatkozó követelményei, olyan nyelvi eszközökről, „amelyek egy fogalom határai felé tartanak, vagy túllépnek azon”. A *Gogol halála* és a *Virág utca 3* a regényműfaj határvidékén mozognak, a műfajban való otthonosság kifejezésre juttatása nélkül, a műfaj „nomádjaként”. Az előadás ennek a műfajon belüli kisebbségi regény nyelvnek a jellemzőivel foglalkozik.

Kulcsszavak: regény, Tolnai Ottó, Gilles Deleuze, Félix Guattari, kisebbségi regény nyelv, nomadizálás

Medve A. Zoltán

Eszéki J. J. Strossmayer Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Eszék, Horvátország
zmedve@ffos.hr

MINORITÁS ÉS KÁNON

A minoritás fogalmát – akárcsak a kánonét – „multifokális” és relativizálható voltából adódóan szinte lehetetlen egyértelműen meghatározni. Rendelkezünk ugyanakkor különféle kulcsszavakkal és ezek definícióival: a minoritással kapcsolatban például a Közép-Európában kialakult földrajzi-geopolitikai, illetve az elsősorban az individuum identitástudatát meghatározó etnikai, vallási és nyelvi minoritásról; az irodalmi kánon esetében mindenekelőtt a világirodalmi, a nemzeti és a privát kánonról. Konszenzus ugyanakkor egyik fogalommal kapcsolatban sincsen, a határok mindkét esetben legtöbbször összemosódnak és átfedik egymást. Előadásom középpontjában az úgynevezett kisebbségi irodalom mibenléte, valamint a fenti két fogalom lehetséges korrespondenciái állnak: a nemzeti, illetve a privát irodalmi kánonok és a – világirodalmi kánon szempontjából majdnem mindig „helyi értéként” megjelenő – minoritás exjugoszláviai és kortárs magyar nyelvű (próza)irodalma kapcsolatának és egymáshoz való viszonyának vizsgálatára teszek kísérletet.

Kulcsszavak: minoritás, kánon, helyi érték, kortárs exjugoszláv és magyar irodalom

Mikola Gyöngyi

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Szláv Filológiai Intézet
Szeged, Magyarország
mikolagyongyi@gmail.com

A KEVEREDÉS VIHAROS VÖLGYE

Az identitás metamorfózisai Guzel Jahina regényeiben

A tatár származású Guzel Jahina ma egyike a legnépszerűbb kortárs orosz íróknak. A *Zulejka kinyitja a szemét* és a *Volga gyermekei* című regényeit, melyek magyarul is olvashatóak, számos rangos hazai és nemzetközi díjjal tüntették ki, utóbbi többek között 2019-ben Szerbiában elnyerte az Ivo Andrić-díjat. Mindkét műben egy-egy etnikai kisebbség képviselőjének története bontakozik ki a 20-as, 30-as évek szovjet korszakának történelmi kontextusában. Zulejka krími tatár asszony, akit a kuláktalanítás során deportálnak Szibériába, Jakob Ivanovics Bach tanító pedig a Volga menti német telepe-

sek leszármazottja, akinek az életét fenekestül felforgatja az 1917-es bolsevik hatalomátvétel. Tervezett előadásomban arra keresem a választ, hogy milyen irodalmi kódok révén konstruálja meg szereplői sajátos, folyamatos átalakulásban lévő, „hibrid” identitásait Jahina prózája, és hogyan viszonyulnak az általa alkalmazott irodalmi eljárások a klasszikus orosz irodalom etnikai témájú műveihez, az azokban gyakran megfigyelhető romantikus orientalizmushoz vagy a „birodalmi” narratívák tradíciójához; valamint azt vizsgálom, hogyan reflektál (reflektál-e) ez a próza a kortárs nyugati posztkolonialista irodalmi diskurzusokra, és mennyiben értelmezhető a hibriditás irodalomelméleti koncepcióinak keretében. Jahina prózája esetében megkerülhetetlen kérdés továbbá a női identitásnak, illetve a történelmi kataklizmákban extrém módon megváltozó nemi szerepeknek az irodalmi reprezentációja, és ezzel szoros összefüggésben a gyermeki érzékelés perspektívájának megjelenése és középpontba kerülése. Bár kitérek arra is, hogy milyen vitákat váltanak ki Jahina művei az oroszországi kritikusok és olvasóközönség körében, különös tekintettel a kisebbségi olvasókra, érdeklődésem homlokterében mindazonáltal nem elsősorban a szovjet korszak traumáival és rendkívül ellentmondásos örökségével való szembenézés politikai és szocio-kulturális megközelítése áll, hanem Jahina sajátos tudatfelfogása és elbeszélői eljárásai, amelyek révén érzékelhetővé válnak az emberi önérzékelés és öntudat metamorfózisai és transzformációi olyan elementáris erejű társadalmi változások közepette, amelyeket a bennük sodródó szereplők az adott pillanatban, a történések jelen idejében egyáltalán nem értenek, vagy még ha viszonylag gyorsan képesek is átlátni a helyzetüket, az átélt traumatikus események olyan hatalmas mentális kihívást jelentenek, mely összeroppanással fenyegeti a legerősebbeket is. A regények legizgalmasabb fejezeteiben feltárul, ki hogyan képes (képes-e) újradefiniálni magát, hogyan változtatja meg (megváltoztatja-e) a saját magáról szóló mesét, és elősegíti-e mindez a szereplők túlélését.

Kulcsszavak: Guzel Jahina, hibrid identitás, az öntudat metamorfózisai, birodalmi narratívák, posztkolonialista elméletek

Mizser Attila

Eszterházy Károly Egyetem, Bölcsészettudományi és Művészeti Kar
Mozgóképművészeti és Kommunikációs Tanszék
Eger, Magyarország
mizser.attila@uni-eszterhazy.hu

A RENDSZERVÁLTÁS REPREZENTÁCIÓJA A KÖZÉP-EURÓPAI IRODALMAKBAN

A rendszerváltásra való reflektálás irodalmi igénye, azaz a rendszerváltást tematizáló regények – mind a magyar irodalomban, mind pedig a szlovák és cseh irodalomban

– már a kilencvenes évek elején megjelentek, és mennyiségük az utóbbi időben jelentősen növekedett, az esemény reprezentációja pedig variábilissá vált. Aktuális és termékeny feladat a korpusz irodalomtörténeti, történeti, narratív, műfaji, stiláris és poétikai szempontokat együttesen működtető feldolgozása. A hipotézisem szerint az elemzésre kerülő művekben a rendszerváltás fogalma jellegzetesen közép-európai kontextusban tűnik fel: aktualitását adja az is, hogy az utóbbi évtizedekben a közép-európaiság tudata megkérdőjeleződött, a fogalom kiüresedését tapasztaljuk, amelyet azonban sajátos tartalommal tölt fel a rendszerváltás közép-európai tapasztalatként való értelmezhetősége, hiszen ebben az esetben a kvázi nemzeti rendszerváltás-történetek a hasonlóságaik miatt Európán belüli kontextusban gondolhatóak el. A vizsgálatom az irodalmi alkotásokban megjelenő rendszerváltás-tapasztalatok és közép-kelet-európai identitásnarratívák feltárására irányul, különös tekintettel a szövegtér traumatikus térként való megjelenítésére; a származás, a társadalmi, generációs és a nyelvi határok, határidentitások reflexiójára a szövegben. Négy szerző munkásságának szentelek figyelmet, Grendel Lajos, Németh Gábor, Jáchym Topol és Pavel Vilikovský néhány, a kérdésfelvetés szempontjából jelentős és gazdag recepcióval rendelkező művére reflektálok.

Kulcsszavak: Közép-Európa, rendszerváltás, trauma, identitás, határ

Nagy Csilla

Pavol Jozef Šafárik Egyetem
Művészeti Kar, Történelem Tanszék
Kassa, Szlovákia
csillester@gmail.com

SZEREP, IDENTITÁS, MASZK A KORTÁRS SZLOVÁKIAI MAGYAR IRODALOMBAN

A szlovákiai magyar irodalom fogalmának használata során óhatatlanul illeszkedünk egy kontextusba: a kifejezés hagyományos alkalmazásából adódó jelentésség magába foglalja a kultúrák, a nemzetek és a kisebbségi közegek között létesülő viszonyrendszerek, átjárások, oppozíciók és párhuzamos folyamatok összességét. Hiszen amikor szlovákiai magyar irodalomról beszélünk, az irodalmon kívüli jelölőkkel is dolgozunk, a kérdésfelvetés így lehet egyszerre esztétikai és identitáspolitikai, szociológiai és szociolingvisztikai, esetleg nyelvelméleti vagy nyelvstratégiai is. A szlovákiai magyar irodalom történetiségének vizsgálata szempontjából azonban a hatástörténeti és műfaji kérdésfelvetés látszik termékenynek: érdemes megvizsgálni, melyek azok a beszédmódok és tendenciák, amelyek az utóbbi évtizedekben uralkodóvá váltak. A költészet esetében három olyan költői pálya említhető, amelynek hatása kimutatható és tartós a közelmúlt

és a jelen szlovákiai magyar alkotóinak pályaképét illetően is. Tőzsér Árpád költészete a szerep- és identitáslíra, az intertextualitás, az átírás és önkomentár, a közép-európai és világirodalmi kulturalitásfogalom és határátlépések kapcsán; Cselényi László neoavantgárd poétikája az intertextualitás, a montázs, a szerialitás és az aleatória tekintetében bírt hatással a későbbi generációk alkotástechnikájára; és ugyancsak meghatározó a mára kissé elfeledett, de termékenynek bizonyuló Zs. Nagy Lajos-féle élőbeszéd-jellegű líra-nyelv, amely a humor különböző válfajainak, az (ön)íronia, a satirikus hang, a groteszk működtetésével dolgozik. Az előadásban a három beszédmódból az első sajátosságaival (a szerep- és identitáslíra szlovákiai magyar irodalomban való megjelenésével) foglalkozom. Tőzsér Árpád, Csehy Zoltán, Németh Zoltán és Polgár Anikó költészetének alakulását a szerep és a maszk poétikai potenciálja és az önazonosság kulturális-nyelvi kódoltsága, transzkulturális aspektusai felől közelítem meg.

Kulcsszavak: szlovákiai magyar irodalom, szerep, maszk, identitás, transzkulturalizmus

Németh Zoltán

Varsói Tudományegyetem, Neofilológiai Kar

Magyar Tanszék

Varsó, Lengyelország

nemetx@gmail.com

AZ ALÁRENDELTE NYELV POÉTIKÁJA MINT A KISEBBSÉGI IRODALOM STRATÉGIÁJA

Az 1920 után kisebbségiként megjelölt irodalmak – mint a szlovákiai magyar, erdélyi magyar, jugoszláviai magyar stb. – egyik legfontosabb igényévé az önmeghatározás vált. Ebből adódóan a kisebbségiként, nemzetiségiként felfogott irodalom egészére kiterjesztve különféle koncepciók jelentették be érvényességüket. A híd szerep, a kisebbségi messianizmus, a sajátos-speciális határon túli, kisebbségi irodalom-koncepciók, vagyis az évtizedeken át tartó ideológiagyártás nyomán a homogénként elképzelt kisebbségi irodalmak koncepcióinak vitájában kevés figyelemben részesült az irodalom nyelve mint olyan poétikák lehetséges terepe, amely az alárendeltség, a transzkulturalitás, a hibriditás, a dialektus és a pluricentrikus nyelvfelfogás határfeszültségeiből teremt érvényes irodalmi nyelvet. Az előadás nemcsak kortárs határon túli magyar irodalomba tartozó műveket említ ebből a szempontból, mint például Száz Pál *Fűje sarjad mezőknek* (2017) című phytolegendáriumát, vagy a „székely nyelven” alkotó szerzőket (Sántha Attila, Muszka Sándor), hanem a felmerülő kérdéseket a kortárs magyar irodalom egészére (Parti Nagy Lajos, Borbély Szilárd) is kiterjeszti, és a posztmodern, valamint a transzkulturális irodalomfelfogások perspektíváján keresztül tárgyalja. Ebből a szempontból sajátos

nyelvi agglomerációt képviselnek a bilingvális szerzők, mint Macsovszky Péter, vagyis az olyan művek, amelyeket a „nem magyar nyelven írt magyar irodalom” kategóriájába sorolhatunk. Az előadás íve tehát a dialektustól a nyelvkeveredésen át az idegen nyelv egyeduralmáig mutat – a magyar irodalom kontextusában.

Kulcsszavak: kisebbségi irodalom, alárendelt nyelv, hibriditás, pluricentrizmus, transzkulturalizmus

Polgár Anikó

Selye János Egyetem
Tanárképző Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Komárom, Szlovákia
polgara@ujs.sk

„SOK GYÖKÉRBŐL EGGYÉ NŐTTEM”

Identitáskérdések Lesznai Anna verseiben és meséiben

A költő, képzőművész, regény- és meseíró Lesznai Anna művészetében fontos szerepet kap szülőfaluja, a Trianon után Csehszlovákiához került Körtvélyes (ma Nižný Hrušov, Szlovákia), ahová a két világháború között még hazajárt Bécsből, első emigrációja színhelyéről, illetve Magyarországról, s ahol 1939 után (második, végleges emigrációja óta) nem járt többé. A körtvélyesi kastély és kert az időbeli és térbeli távolság révén fokozatosan mitizálódott. Az identitáskérdések Lesznai Anna költészetében gyakran a kerthez kapcsolódó vegetatív metaforákba ágyazódva jelennek meg, vagy olyan mitikus figurákhoz kötődően, mint az alteregónak tekinthető Meluzina, akinek alakjával Lesznai mesevázlataiban is találkozhatunk. Lesznai Anna számára a mese, akárcsak a költészet, önkifejezési mód, identitáskérdések kifejeződési terepe. Identitásának fő jellegzetessége a köztesség, a hibriditás, melyről *Napló* című versében önironiával fűszerezve ír: „Száz batyuból szedelődtem, / szász lány tején nevelődtem, / zsidó vérrrel magyar lettem, / tótok közé keveredtem... / Sok gyökérből egygé nőttem”. Az előadás ennek a sokgyökerű identitásfelfogásnak a poétikai kifejezőmódjait vizsgálja Lesznai Anna verseiben és meséiben.

Kulcsszavak: Lesznai Anna költészete, identitás, szlovenszkói irodalom, hibriditás, meseirodalom

Magdalena Roguska-Németh

Varsói Tudományegyetem, Neofilológiai Kar
Magyar Tanszék
Varsó, Lengyelország
magdaroguska@gmail.com

MAGUNKÉVÁ IDOMÍTANI A MÁSSÁGOT

*A romák reprezentációja Bódis Kriszta Kemény vaj című regényében
és Vathy Zsuzsa Columbo autója című novelláskötetében*

Magyarország legnagyobb etnikai kisebbsége a roma lakosság. A kommunizmus bukásával megszűnt a mindenkiről „gondoskodó” állam intézménye, és véget ért a romák kényszeres asszimilálása, amelyet addig a hivatalos politika diktált. A magyarországi romák helyzete a rendszerváltás után sem javult, miközben az úgynevezett roma kérdés további számos, főleg szociológiai és történelmi kutatás tárgyává vált. Ez a problémakör a magyar irodalomban is jelen van, a 21. század elején több olyan mű is megjelent a magyar könyvpiacon, amelyek témája a roma identitás, a romák helyzete Magyarországon. Bódis Kriszta *Kemény vaj* (2003) című regénye és Vathy Zsuzsa *Columbo autója* (2011) című novelláskötete két, egymástól jelentősen eltérő stratégiát alkalmaz ennek kapcsán. Az elemzés célkitűzése, hogy bemutassa, a két regény hogyan kezeli a(z) etnikai) másság kérdését. A gondolatmenet módszertani kiindulópontja a queerstudies elmélete, különösen a nem heteronormatív irodalom lengyel kutatójának, Błażej Warkockinak az elméleti megfontolásai. *Kulcsszavak:* roma identitás, queerstudies, etnikai kisebbség, másság, magyar irodalom

Rudaš Jutka

Maribori Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Maribor, Szlovénia
jutka.rudas@um.si

KULTURÁLIS IDENTITÁS A „KISEBBSÉGI” POÉTIKÁKBAN

Az identitás egyszerre jelent egységet és egyediséget. A létező határok elsősorban nem a „talajon” húzódnak, hanem az ember által jelöltetnek ki, s ezt a határt – mely egyszerre elválaszt és összeköt – a nyelv, a hagyományok, az irodalom, egyszóval a kultúra jelzi. A kisebbségi, „kisebbségi”, regionális irodalmakban olyan kulturális értékek artikulálódnak

nak, vagyis ezekbe az irodalmakba olyan attribútumok is bekerülnek, megmutatkoznak azok az árnyalatok, amelyek egy sajátos kisközösségi/regionális kultúrát működtetnek. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a kisebbségi irodalom csupán a regionális aspektus hordozója legyen, hanem sokkal inkább az irodalomköziségé. Tanulmányomban a kulturálisan és nemzetiségileg vegyesen lakott területen született irodalmi művek nyitott paradigmájának jellegzetességeivel foglalkozom.

Kulcsszavak: kulturális identitás, kisebbségi irodalmak, irodalomköziség, nyelv

Szávai Dorottya

Pannon Egyetem, Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar
Magyar és Alkalmazott Nyelvtudományi Intézet, Irodalom és Kultúratudományi Intézeti Tanszék
Veszprém, Magyarország
szavaidorottya@gmail.com

A PILINSZKY-LÍRA MINORITÁSPOÉTIKÁI

Előadásomban a Pilinszky-líra kontextusában szeretnék beszélni a poétikai minoritás/izoláció kérdéséről és változatairól, részben a belső emigráció, az elhallgat(tat)ás kontextusában. A fentiekén túl kitérnék arra a problémára is, hogy miért nem írt Pilinszky elégiát, pontosabban miért csak a korai költészetében találjuk meg ezt az ősi műformát a maga tiszta formájában. Hogy miért van kisebbségben lírai életművében ez a műfaj, mely a 20. század modern és kortárs költészetében nagy megújuláson ment keresztül. Még pontosabban: hogy mindennek ellenére hogyan érhetjük tetten – a *Harmadnapon* kötetétől kezdődően – e lírai életműben is az elégia kortárs változatait: a self-elégia és az antielégia példáit.

Kulcsszavak: Pilinszky, elégia, poétikai minoritás, műfaj, belső emigráció, elhallgat(tat)ás

Tapodi Zsuzsa

Sapientia EMTE, Csíkszeredai Kar
Humántudományok Tanszék
Csíkszereda, Románia
tapodizsu@yahoo.com

PARADIGMAVÁLTÁSOK A TRIANON-TRAUMA ERDÉLYI MEGJELENÍTÉSÉBEN

Az impériumváltás által okozott megrázkódtatás, a szó szoros értelmében vett deterritorizáció frusztrációs regressziót idézett elő a magyar irodalmat Erdélyben művelők körében: a történelem felé fordultak, hogy a múltban keressék a magyarázatot a

történetekre, vagy olyan eseményeket idézzenek fel, amelyekben a túlerővel szemben is győzni, vagy legalább megmaradni volt képes a közösség. Ezt a múltba menekülést volt hivatott ellensúlyozni a kényszerű önállóság első évtizedét záró *Vallani és vállalni* vita 1929-ben, amelynek fő hozadéka a jelen problémáinak feltárása iránti fogékonyság erősödése volt. Megmaradt azonban a művészet révén megvalósítani szándékozott reterritORIZÁCIÓ és a parabolikus jelleg. (Például Tamási Áron hőse, a kamasz Ábel a hegyi magányban, védelmezők nélkül kell hogy elviselje a román úrból lett betyár és a román csendőr nyomorgatását, akik a nyakán élőködnek.) A transzszilvanizmus ideológiája az erőt sugárzó, bátorító példázatokat preferálta, az erdélyi népek egymásra utaltságát hirdette. (Ennek a törekvésnek megvan a megfelelője a kortárs erdélyi román kultúrában a „helyiség” fogalmát előtérbe állító regionalista mozgalomban.) Az idegenekkel szembeni ellenérzések elsősorban a Wass Albert revizionista ideológiához köthető regényekben kapnak hangot, de az esztétikailag az expresszionista írásmóddhoz kötődő, adathalmazásával a dokumentarista irodalomhoz is kapcsolódó *Zátony*, Daday Loránd első regénye is a revizionista törekvéseknek szolgáltatott érveket. A regényt ugyanakkor jelentette meg, mint Tamási az Ábel-trilógia első részét, ám a narratológiai újítás, hogy egy kutya közvetíti a körülötte történeteket, gyökeresen elkülöníti a kortárs irodalomtól. A dokumentarizmus, a népi írókviláglátása, a Neue Sachlichkeit és internacionalizmus ötvöződik a proletáriró, Nagy István korai műveiben. A második világháborút követő, mesterségesen egyneműsítő szocreál irányzat gyengülésével Sütő András prózai műveiben szintézise valósul meg a két világháború közötti eszmei és prózapoétikai törekvéseknek: dokumentarizmus, átesztétizálás, a népi írók hagyománya, neo-transzszilvanista értékőrzés és parabolikusság. A rendszerváltás utáni transzszilvanizmus-vita elhatárolódást eredményez a korábbi hagyománytól. Az ezredforduló utáni szerzők, Tompa Andrea, Selyem Zsuzsa a sztereotípiák lebontására törekednek.

Kulcsszavak: Trianon-trauma, erdélyi irodalom, idegenkép, paradigmaváltás

Thomka Beáta

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Modern Irodalomtörténeti
és Irodalomelméleti Tanszék
Pécs, Magyarország
thomka.beata@pte.hu

ÖRÖKLÖTT ÉS SZERZETT ÉRTÉKEK

A minor poétikák kulturális háttere

A konferencia alapkérdéseire másként szólnék hozzá, ha a 20. század derekán nem jugoszláviai magyarként születtem volna. Felbecsülhetetlen az anyanyelvi örökség, amit

természetesen egészített ki a soknemzetiségű vajdasági, valamint a gazdag jugoszláviai környezetben szerzett emberi és kulturális tapasztalat. Az 1989-ig terjedő történelmi korszakot nemzedékek számára nem a nemzeti kultúrával való harmonikus kapcsolat jellemezte. A magyarországi és a más országokban élő magyarok kultúrája különféle európai érdekszférákhoz és ideológiákhoz tartozott. A nyugati diaszpóra, Jugoszlávia és Csehszlovákia kisebbségi irodalma sok impulzust kapott idegen vagy többnyelvű környezetétől, a romániai talán kevesebbet. A több kulturális gyakorlat egybevetésének lehetősége azonban minden minoritás és diaszpóra számára fennállt, függetlenül attól, hogy a *központi* vagy a *periférikus nyelvek* (Emmanuel Fraisse) közegeiben működnek-e. Előadásom középpontjában a többes kötődés változatai állnak.

Kulcsszavak: anyanyelvi kulturális örökség, többnyelvű környezet, közös értelmiségi tapasztalat, többes kötődés

Toldi Éva

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Újvidék, Szerbia
eva.toldi@ff.uns.ac.rs

TRANSZKULTURÁLIS ÉS TRANZLINGVÁLIS TAPASZTALAT OTO HORVAT REGÉNYEIBEN

Az előadás Oto Horvat regényeiben a kulturális transzfer és a tranzlingvalitás jelenségeit mutatja be. A szerző Újvidéken született, élt Németországban és Budapesten, majd Olaszországban telepedett le. Önéletrajzi elemekkel átszőtt regényei ennek a helykeresésnek az eredőire és mikéntjére vizsgálódnak rá. Az én-identitás kérdései foglalkoztatják, amelyek szoros kapcsolatban állnak a többes kötődés tapasztalatával, valamint a határok átjárhatóságának kérdésével is. Azonban a referenciális vonatkozásoknál is jelentősebb, hogy munkái erőteljes kulturális beágyazottságúak. Ennek következtében többféle paradigmába is beleíródnak. Legújabb regénye, a *Noćna projekcija* [Éjszakai vetítés] beletartozik a fejlődésregények vagy a nagy korpusszal rendelkező Újvidék-regények sorába, ugyanakkor a más nyelven íródó magyar irodalom korpuszát is gazdagítja.

Kulcsszavak: migráció, hovatartozás-tudat, transzkulturalitás, regénypoétika

Utasi Anikó

Óvóképző Szakfőiskola
Újvidék, Szerbia
anikoutasi@gmail.com

AHOL AZ ÉG ÉS FÖLD ÖSSZEÉR

Domonkos István: Via Italia

A dolgozat Domonkos István 1970-ben megjelent *Via Italia* című ifjúsági regényével foglalkozik. Az író opusában jelentős helyet elfoglaló műről kevés elemzés született ez idáig. Tulajdonképpen ez az állítás igaz Domonkos egész gyermekirodalmi munkásságára is. A tanulmány szerzője arra keresi a választ, mitől annyira friss ez az alkotás több mint ötven évvel az első kiadása után is. Az elemzés számba veszi a regény jellemző helyszíneit (nyelvi és fizikai tereit), rétegeit és szereplőit egyaránt. Továbbá azt a domonkosi életérzést kísérli megragadni, mely majd a gyermekversek sajátja is lesz (*Tessék engem megdicsérni*, 1976, 1980), s amely korosztályok feletti, valódi *crossover* művekké avatja mind az említett verseket, mind a regényt.

Kulcsszavak: Domonkos István, ifjúsági regény, gyerek szereplők, felnőttek, crossover

Utasi Csilla

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Újvidék, Szerbia
csilla.utasi@ff.uns.ac.rs

KÖLTÉSZET KISEBBSÉGBEN

Jung Károly, Danyi Magdolna és Böndör Pál verseiről

A dolgozat szerzője az *Új Symposion* második és harmadik nemzedékéhez tartozó vajdasági költők, Jung Károly, Danyi Magdolna és Böndör Pál verseit értelmezve a minor helyzetben keletkezett költészet sajátosságaira mutat rá. Jung Károly barbaricum-képzete, a délszláv háborúkra reflektáló Danyi Magdolna Nemes Nagy Ágneszt megszólító költeményei és Böndör Pál utolsó kötetének, a *Vásárlási lázgörbének* a darabjai azt bizonyítják, hogy a versjelentés az elsődleges referenciális jelentést átértékeli: a kisebbségi helyzetben létrejött versekben a körülményekre, az adott társadalmi kontextusra való utalások minden esetben kulturális kódokkal fonódnak össze. A dolgozat szerzője szerint a kisebbségi körülmények között keletkezett költészet leírásának megkerülhetetlen kihívása az, hogy

a Trianon utáni helyzetben a magyar költészetnek nincs egyetlen fősodra, hanem egyidejűleg több centrumban jön létre.

Kulcsszavak: Jung Károly, Danyi Magdolna, Böndör Pál, minor helyzet, kontextus, versjelentés

Stijn Vervae

University of Oslo, Faculty of Humanities
Department of Literature, Area Studies and European Languages
Oslo, Norvégia
stijn.vervae@ilos.uio.no

HELYI, NEMZETI VAGY VILÁGIRODALOM?

A két világháború közötti vajdasági irodalom mint posztimperiális örökség

Kelet-Közép-Európában a kisebbségi irodalmakat gyakran a többségi irodalomtól elkülönítve, ám ugyanakkor az „anyaország irodalmától” függőként értelmezik. Előadásom a kisebbségi irodalom eme konvencionális értelmezésétől eltérően – Szenteleky Kornél jugoszláviai magyar szerző, szerkesztő és műfordító példájára fókuszálva – a vajdasági irodalmat a lokális, a nemzeti és a globális/európai összetett dinamikájában kívánja bemutatni. Előadásomban először rámutatok a kisebbségi szerzők által felépített transznacionális irodalmi hálózatok fontosságára, valamint azok döntő szerepére a „többségi” és a „kisebbségi” kultúra közötti fordítási folyamatokban. Másodsorban az 1920-as és 30-as években a (magyar) vajdasági irodalom természetéről folytatott vitát összekapcsolom a kortárs világirodalom lokális koncepciójával. Amellett érvelek, hogy a két világháború közötti vita a vajdasági irodalomról és a kialakulóban lévő kisebbségi irodalmi kultúra úgy értelmezhető, mint az irodalmi tér kialakítására, újragondolására és újraképzelésére tett kísérletek a Habsburg Monarchia felbomlása után.

Kulcsszavak: kisebbségi irodalom, Szenteleky Kornél, vajdasági irodalom, világirodalom, az Osztrák–Magyar Monarchia utóélete

Virág Zoltán

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Irodalmi Tanszék
Szeged, Magyarország
viragz@hung.u-szeged.hu

ÉLET MENNI INKOGNITÓ?

Böndör Pál prózáírásáról

A Böndör Pál epikai kultúrájának jellegzetességeire, szövegkonstrukcióinak szoros összefüggéseire összpontosító tanulmány az alkotó három művét (*Ebihalak*, *A holdfény*

árnyékában, Bender&Tsa.) állítja a középpontba. Amellett próbál érvelni, hogy a szerző ezen munkáiból sem hiányzik a formafegyelmi kiérlelttség, s a műfaji körvonalak elhomályosodását mutató elbeszélésszerkezetei nem panasz-könyvekben alakot öltő kisebbségi vészkiáltások, hanem a jugoszláv etnikai délibábot, szövetségi illúziót értelmező (ön)észlelések és gondolat kísérletek. Valódi tétjük, hogy a megszólaltatott alany (de ily módon bármely más regionális identitáskereső) úgy viszonyulhasson az emlékezetét kitöltő életrajzi anomáliákhoz és névkálváriákhoz, hogy közben lássa-láttassa: voltaképpen eldönthetetlen, vajon személyes történéseket kódoló szavai tényleges sorseseményeket neveznek-e meg, vagy pedig csak az általuk megnevezett sérelmeket idézik fel a lelki sebek minduntalan feltépésével.

Kulcsszavak: Jugoszlávia, Vajdaság, identitás, többnyelvűség, névhagyomány

A TANÁCSKOZÁS ELŐADÓI

- Balogh Magdolna** (Magyarország)
Bányai Éva (Románia)
Bednatics Gábor (Magyarország)
Bence Erika (Szerbia)
Bengi László (Magyarország)
Biró Annamária (Románia)
Boka László (Magyarország–Románia)
Csehy Zoltán (Szlovákia)
Dánél Mónika (Magyarország–Norvégia)
Földes Györgyi (Magyarország)
Gintli Tibor (Magyarország)
Horváth Futó Hargita (Szerbia)
Ispánovics Csapó Julianna (Szerbia)
Kovács Krisztina (Magyarország)
Keszeg Anna (Románia–Magyarország)
Stephan Krause (Németország)
Ladányi István (Magyarország)
Medve A. Zoltán (Horvátország)
Mikola Gyöngyi (Magyarország)
Mizser Attila (Magyarország)
Nagy Csilla (Szlovákia)
Németh Zoltán (Lengyelország)
Novák Anikó (Szerbia)
Polgár Anikó (Szlovákia)
Magdalena Roguska-Németh (Lengyelország)
Rudaš Jutka (Szlovénia)
Szávai Dorottya (Magyarország)
Tapodi Zsuzsa (Románia)
Thomka Beáta (Magyarország)
Toldi Éva (Szerbia)
Utasi Anikó (Szerbia)
Utasi Csilla (Szerbia)
Stijn Vervae (Norvégia)
Virág Zoltán (Magyarország)

THE POETICS OF MINORITY I

International Conference

UNIVERSITY OF NOVI SAD, FACULTY OF PHILOSOPHY
DEPARTMENT OF HUNGARIAN STUDIES

(Novi Sad, October, 21-22. 2021)

■ ■ ■

Book of abstracts

Novi Sad
2021

Editor responsible: **Ivana Živančević-Sekeruš**, dean
Éva Toldi, head of department
Editor: **Csilla Utasi**

English translation of summaries: **Anikó Kovács**
Lector: **Márta Buzás**

Published by the University of Novi Sad, Faculty of Philosophy
in 2021.

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy,
Department of Hungarian Studies

THE POETICS OF MINORITY I

International Conference

October 21–22, 2021.

• • •

(Time) Schedule

October 21, 2021 (Tuesday)

10.00–10.10 Opening

Session I

Chairperson: **István Ladányi**

10.10–10.30 **Beáta Thomka**: INHERITED AND ACQUIRED VALUES.
The cultural background of minor poetics

10.30–10.50 **Mónika Dánél – Stephan Krause**: THE MOBILITY OF LOCAL
PERSPECTIVES

10.50–11.10 **Zoltán Németh**: THE POETICS OF THE SUBORDINATE
LANGUAGE AS A STRATEGY OF MINORITY LITERATURE

11.10–11.30 *Discussion*

11.30–11.50 *Coffee break*

(Time) Schedule

Session II

Chairperson: **Tibor Gintli**

- 11.50–12.10 **Gábor Bednatics**: MINORITY IN THE CAPITAL
- 12.10–12.30 **László Boka**: MULTIPLE MINORITIES, MULTIPLE STIGMAS,
ON SOME ASPECTS OF *HOLNAP* [TOMORROW] TODAY
- 12.30–12.50 **Magdolna Balogh**: „KETTŐ ORVOS ERDÉLYBEN”
[“TWO DOCTORS IN TRANSYLVANIA”]
- 12.50–13.10 *Discussion*
- 13.10–14.30 *Lunch*

Session III

Chairperson: **Mónika Dánél**

- 14.30–14.50 **Tibor Gintli**: THE INTERPRETATION OF THE FATE OF MINORITY
IN ÁRON TAMÁSI'S SHORT STORIES
- 14.50–15.10 **Zsuzsa Tapodi**: PARADIGM SHIFTS IN THE TRANSYLVANIAN
IMAGE OF THE TRIANON-TRAUMA
- 15.10–15.30 **Stijn Vervae**: LOCAL, NATIONAL, OR WORLD LITERATURE?
Vojvodinian literature between two world wars as a postimperial legacy
- 15.30–15.50 **Julianna Ispánovics Csapó**: FEMINIST TAILWINDS: THE IDEA
OF THE MODERN WOMAN THE TEXTS OF BORISKA GERGELY,
ERZSÉBET BÖRCsök, AND ILONA FÜLÖP
- 15.50–16.10 *Discussion*
- 16.10–16.30 *Coffee break*

Session IV

Chairperson: **Éva Toldi**

- 16.30–16.50 **Hargita Horváth Futó**: *THE “POETICS” OF NECESSITY.*
The original and censored versions of Testvérem, Joáb [My Brother, Job]
- 16.50–17.10 **Anikó Utasi**: WHERE SKY MEETS EARTH.
István Domonkos: Via Italia
- 17.10–17.30 **István Ladányi**: THE LANGUAGE OF MINORITY NOVELS IN
OTTÓ TOLNAI'S *GOGOL HALÁLA* [GOGOL'S DEATH] AND *VIRÁG*
UTCA 3 [3 FLOWER STREET]
- 17.30–17.50 **Zoltán Virág**: LIFE TO GO INCOGNITO?
On the prose of Pál Böndör
- 17.50–18.10 **Csilla Utasi**: POETRY IN MINORITY.
On the poems of Károly Jung, Magdolna Danyi, and Pál Böndör
- 18.10–18.30 *Discussion*

(Time) Schedule
.....

October 22, 2021 (Friday)

Session V

Chairperson: **Gábor Bednatics**

- 9.30–9.50 **Anikó Polgár:** “FROM MULTIPLE ROOTS, I GREW INTO ONE”.
Questions of identity in Anna Lesznai’s poems and tales
- 9.50–10.10 **Zoltán Csehy:** THE “BYZANTINE MAN”.
Otherness, gender ambivalences, and non-standard models of masculinity in Sándor Márai’s novel cycle A Garrenek műve [The Garrens’ Work]
- 10.10–10.30 **Dorottya Szávai:** THE MINORITY POETICS OF PILINSZKY’S LYRIC POETRY
- 10.30–10.50 **László Bengi:** BETWEEN KAFKA AND POUND: THE VARIANTS OF HOMELESSNESS IN LÁSZLÓ KEMENES GÉFIN’S *FEHÉRLÓFIA* [SON OF THE WHITE MARE]
- 10.50–11.10 **Györgyi Földes:** THE GOLEM AS A METAPHOR OF THE ART(IST).
The example of Tibor Hajas and Katalin Ladik
- 11.10–11.30 *Discussion*
- 11.30–11.50 *Coffee break*

Session VI

Chairperson: **Magdolna Balogh**

- 11.50–12.10 **Magdalena Roguska-Németh:** MAKING THE OTHERNESS OUR OWN.
The representation of the Roma in Kriszta Bódis’s novel Kemény vaj [Hard Butter] and Zsuzsa Vathy’s collection of short stories Columbo autója [Columbo’s Car]
- 12.10–12.30 **Erika Bence:** THE FAIRY LAND OF GYPSIES.
The literary work of Gusztáv Nagy, Károly Oláh, Olivér Tóth, Tibor Rigó, and István Farkas
- 12.30–12.50 **Gyöngyi Mikola:** THE STORMY VALLEY OF MIXING.
The metamorphoses of identity in Guzel Yakhina’s novels
- 12.50–13.10 *Discussion*
- 13.10–14.30 *Lunch*

Session VII

Chairperson: **Zoltán Németh**

- 14.30–14.50 **Jutka Rudaš:** CULTURAL IDENTITY IN “MINORITY” POETICS
- 14.50–15.10 **Attila Mizser:** THE REPRESENTATION OF REGIME CHANGE IN CENTRAL EUROPEAN LITERATURE

(Time) Schedule

- 15.10–15.30 **Csilla Nagy:** ROLE, IDENTITY, AND MASK IN THE CONTEMPORARY HUNGARIAN LITERATURE IN SLOVAKIA
- 15.30–15.50 **Éva Bányai:** TRAUMA NARRATIVES TOLD THROUGH SPACE AND EMBODIMENT
- 15.50–16.10 *Discussion*
- 16.10–16.30 *Coffee break*

Session VIII

Chairperson: **Csilla Utasi**

- 16.30–16.50 **Éva Toldi:** THE TRANSCULTURAL AND TRANSLINGUAL EXPERIENCE IN OTO HORVAT'S NOVELS
- 16.50–17.10 **Annamária Biró – Anna Keszeg:** THE POPULAR GEOPOLITICS OF TIMIȘOARA IN FILM AND LITERATURE
- 17.10–17.30 **Krisztina Kovács – Anikó Novák:** THE REFUGEE CRISIS AS A FORM OF POSTCOLONIALITY
Hungarian and Scandinavian perspective
- 17.30–17.50 **Zoltán Medve A.:** MINORITY AND CANON
- 17.50–18.10 *Discussion*
- 18.10–18.30 *Closing*

Magdolna Balogh

Eötvös Loránd Research Network, Research Centre for the Humanities
Institute for Literary Studies, Central and Eastern European Section
Budapest, Hungary
balogh.magdolna@btk.mta.hu

**„KETTŐ ORVOS ERDÉLYBEN”
[“TWO DOCTORS IN TRANSYLVANIA”]**

In Andrea Tompa's novel *Fejtől s lábtól. Kettő orvos Erdélyben* [*Head to Feet. Two Doctors in Transylvania*] (Jelenkor, 2013), inner monologues stylized in archaic language depict the struggle of the socialization and coming of age of two young Transylvanian intellectuals, a man and a woman, as well as the story of their promising career development following their university education and acquisition of medical degrees. The story of the two individuals, different in many respects but similar in their loneliness, begins sometime around 1910. In the beginning, their paths cross only in passing, then move in separate directions for a while, until their destiny intertwines on a train ride from Cluj (then a part of Romania by the Treaty of Trianon) to Budapest in 1921. The novel highlights how belonging to a minority is accompanied by inequality for both characters; however, on the heroine, the existential choices lay heavier because they come with multiple disjunctions. This woman, who could be deemed an early feminist, comes from a Jewish family and chooses the route of emancipation: she denies her parents' religion and leaves her traditional family because she wants to learn and be independent. When viewed from a broader perspective, her rebellion is a characteristic life change of Central European Jews breaking away from tradition and turning towards modernisation. During her studies, she has to fight against the oppression of a male dominated environment as a woman (from a position of inequality). The trauma of the Hungarian community finding itself in a minority position following the Treaty of Trianon leads to dramatic changes in existential, political, linguistic, and cultural respects (out of which the centre-periphery repositioning – the changed relationship of Cluj/Bucharest, Cluj/Budapest is just one). Both protagonists perceive the change of power as a loss, the male protagonist more so, as he suffers from the pervasive depression in the minority community on a personal level as well. The two of them attempt two different strategies to find their place in the new world: the man leans into his reclusive nature as a rural doctor/owner of a spa, useful in his own small circle, while the woman adapts to the majority, recognizing the universal importance of healing over chauvinist interests, committed to scientific advancement and social progression as a public figure as well. In my presentation, I interpret the novel through the concepts of post-colonial criticism, minority/inequality, trauma, gender-views, and inner monologue. *Keywords:* post-colonial criticism, centre/periphery, trauma, gender, minority and inequality, inner monologue

Éva Bányai

University of Bucharest, Faculty of Foreign Languages and Literatures
Department of Hungarology, Jewish Studies and Romani
Bucharest, Romania
banyaieva@gordias.ro

TRAUMA NARRATIVES TOLD THROUGH SPACE AND EMBODIMENT

In my presentation, I analyse the contemporary Hungarian novels and prose in which traces of the embodied traumatic events of the 20th century space, language and identity changes can be found. These works include the prose collections dismantling the Myth of Trianon and the T Syndrome, rewriting the trauma connected to the fragmentation of space, and describing the communist oppression and power formations of dictatorship from a bottom-up perspective and free of ideology. In the novels of György Dragomán, Sándor Zsigmond Papp, Andrea Tompa, and Gábor Vida, the body carries traces of the historical, geographic, and cultural changes occurring in space. Following the periods of transition, the trauma does not pass, but it becomes genetically encoded and inherited.

Keywords: contemporary Hungarian prose, trauma literature, body poetics, space change

Gábor Bednatics

Eszterházy Károly University
Department of Hungarian Literary Studies
Eger, Hungary
gabor@bednatics.hu

MINORITY IN THE CAPITAL

From the end of the 19th century, more and more poets and writers settled down in Budapest which caused the transformation of the capital into a literary and cultural centre. However, these authors were not born in the city. They discovered it as foreigners while the urban space itself was an unknown, an environment in formation both in status and structure. The authors of the first half of the 20th century identified this foreignness as the minority situation, at least at the level of poetic expression. Moreover, metropolitanism has been given a different meaning in the critical public discourse, which was then reinterpreted in the truly changed spatial structure following the war and the Treaty of Trianon. In my presentation, I outline the key poetic stages of this change, pointing out how the concept of minority in this context is a category that carries added weight.

Keywords: poetics of space, Western lyric poetry, metropolitan poetry, the experience of Trianon space

Erika Bence

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy
Department of Hungarian Studies
Novi Sad, Serbia
erikabence1967@gmail.com

THE FAIRY LAND OF GYPSIES

*The literary work of Gusztáv Nagy, Károly Oláh, Olivér Tóth, Tibor Rigó,
and István Farkas*

The gypsy identity, worldview and literature is a complex phenomenon: because of the discursive nature of the research focused on it, it is very difficult, or nearly impossible, to conduct a unified theoretical analysis of the literary opuses listed in the subtitle on historical bases. Besides/instead of interpretation at the poetic level, we are facing an extensive imagological issue which brings a series of non-literary implications (the question of identity, stereotypes, minority politics, etc.) into the analysis. Therefore, next to the three pivotal points of the phenomenon – self-interpretation, linguistic identity, and the (historical) view of time in gypsy poetry – the interview appears as a possible aid to interpretation next to the traditional methods of analysis/poetics. The goal of the research is to establish a model of interpretation of the layers of contemporary gypsy poetry based on an internal perspective.

Keywords: native language, bilingualism, Romani language, identity, ethnic groups, minority

László Bengi

Eötvös Loránd University, Faculty of Humanities
Institute of Hungarian Literature and Cultural Studies
Budapest, Hungary
bengilaci@hotmail.com

BETWEEN KAFKA AND POUND: THE VARIANTS OF HOMELESNESS IN LÁSZLÓ KEMENES GÉFIN'S *FEHÉRLÓFIA [SON OF THE WHITE MARE]*

László Kemenes Géfin's work *Fehérlófia [Son of the White Mare]* first took form in the context of the Western Hungarian diaspora. While the text was formed in the context of emigration literature, the minority situation is not simply a biographical addendum to the creation, nor merely an experience ostensible and prevailing in the discourse, but a uniqueness that affects the writing itself and through which the writing is interpreted. This

is reflected in the heterogeneity of genre in *Fehérlófia*, characterized by a systematically thought-out and expediently arched structure and a fragmented accumulation of linguistic and cultural references at the same time. This is a clear sign of the strengthening influence of American literature, especially Pound, on the poetic work of László Kemenes Géfin. The planned nature that can be attributed to both modernism and postmodernism does not only encompass the motif of continuity and continuous expandability of the transition aiming towards completion, but it can also be related to the views of conceptual art according to which the idea of creation, or the planning out of the creation, is what requires an aesthetic value and interest rather than the complete work itself. The endless text which came into being through tying together different linguistic and cultural fragments, even debris, equally addresses the geographical and historical search for home and the impossibility of finding that home and the desire for identity and the openness to separation.

Keywords: emigration literature, intertextuality, the poetics of space, the act of writing, identity formation

Annamária Biró

Babeş-Bolyai University, Faculty of History and Philosophy
Hungarian Institute for Literary Studies, Department of Hungarian Language and Literature
Cluj-Napoca, Romania
biro.annamaria@eme.ro

Anna Keszeg

Babeş-Bolyai University, Faculty of Political, Administrative and Communication Sciences
Department of Communication, Public Relations and Advertising
Cluj-Napoca, Romania
University of Debrecen, Faculty of Humanities
Department of Communication and Media Sciences
Debrecen, Hungary
keszeg.anna@fspac.ro

THE POPULAR GEOPOLITICS OF TIMIȘOARA IN FILM AND LITERATURE

Timișoara is a place of importance within the Transylvanian, Romanian symbolic space: the Romanian Revolution starting here in 1989, the multiethnicity of the city, and its recent title of a European Capital of Culture draws attention to the city endowing it with a distinguished representational value. In our presentation, we explore what kind of image the popular and high cultures paint of the city and how they convey the political, social, and economic tensions by applying the framework of popular geopolitical theory. The corpus chosen for the analysis looks at audio-visual and literary content. Amongst movies,

we pay special attention to the analysis of the image film created in the context of the Capital of Culture competition, as well as HBO's self-produced 2018 *Hackerville* series which is set in Timișoara, a choice influenced by the Capital of Culture project. From the literary corpus, we aim to select writers from multiple native languages (Herta Müller, Radu Pavel Gheo, Dana Gheorghiu, Andrea Tompa) highlighting the city's transnational and translocal character, the hybridity of the elements of identity formed here, as well as the multidimensional story of the cityscape. A common feature of the audio-visual and literary content is that they depict and nuance the contradictory elements of the city's self-image: the compulsion to break free from the socialist heritage and the processes of forced modernisation built upon it are mixed with the problems of Romanian, Hungarian, and Banat German cohabitation, crime, duality of heritage being built, duality of gender roles, and problems of globalisation-domestication.

Keywords: Transylvania, Timișoara, multiethnicity, popular geopolitics

László Boka

Eötvös Loránd Research Network, Research Centre for the Humanities
Institute for Literary Studies, Department of Modern Hungarian Literature
Budapest, Hungary
Partium Christian University
Faculty of Letters and Arts
Department of Languages and Literatures
Oradea, Romania
boka.laszlo@btk.mta.hu

MULTIPLE MINORITIES, MULTIPLE STIGMAS, ON SOME ASPECTS OF *HOLNAP [TOMORROW]* TODAY

The decisive factor in the final breakthrough of Hungarian literary modernism, the group appearance and later institutional expansion of the new lyricists on the literary landscape of the time, was for quite some time reductively, mistakenly, and with a centrist view connected by our literary history exclusively to the Hungarian capital, to a single organisation and creative community. There was much less talk in Oradea at the time about the seven poets and literary societies beginning to form around them in 1908 (or their movement which promoted social modernism more prominently as well), who were able to strongly guide the public opinion over the span of many months, and who, through their spectacular and rather unequal battles with the conservative, traditionalist criticism, inadvertently acted as a protective umbrella for the quietly consolidating the *Nyugat [West]* part of the capital. However, the national controversy surrounding the *Holnap [Tomorrow]* anthology is not only about the duality of traditionalists and innovators, the old and the young, or those in power and those who challenge them, but

it also points to the opposition of the centre and periphery, capital and rural areas, and to the difference in the situation of the minority and majority within the same platforms, or the rivalries, which direct our attention to the groups of creators who are in multiple minorities, face multiple disadvantages, or are forced to start from those positions to begin with. In addition to the open or latent but well-known competitions of the sometimes very different literary views of the time, beyond the obvious interests of the editorial circles, the steps made to gain the wide readership appearing at the time are measurable. In them, we can come across cooperation and camaraderie at the beginning, and, more frequently, expropriation discourses and even sharp stigmatizations. During the short existence of the group around *Holnap* – which has been recorded by Todor Manojlović, who authentically chronicled the events of the period in his diary and other writings – they consciously challenged certain forms of institutionalism of the time, outdated structures of the literary societies, and sought to pursue sometimes peaceful, sometimes total reforms. (Among other things, they were among the first to lead the literary and related arts matinees.) The decentralization of literature and emphasis on regionalism voiced by them later became fundamental: in the forced process of independence of the Hungarian literature in Transylvania between the two world wars, it became one of the sources of the literary search for traditions in the regions divided by political circumstances. Given the tight timeframe, the presentation aims to present – with attention to contemporary critical reception and through adequate examples – the initially silencing, then isolating tendencies, the campaigns aimed at ending the Oradea poet group stemming from multiple directions – among them the superficial accusations of Ady's epigonism – as well as the rivalry which inevitably developed between 1908 and 1909 among groups that later overlapped in their members.

Keywords: literary and social modernism, centre and periphery; institutionalism and rivalry, Adysm, minor and major voices at the reception

Zoltán Csehy

Comenius University, Faculty of Philosophy
Department of Hungarian Language and Literature
Bratislava, Slovakia
csehyzoltan@gmail.com

THE “BYZANTINE MAN”

*Otherness, gender ambivalences, and non-standard models of masculinity in
Sándor Márai's novel cycle A Garrenek műve [The Garrens' Work]*

The presentation deals with the constructs of otherness and alienation and the depiction of the gender in Márai's novel series *A Garrenek műve [The Garrens' Work]*. It explores

the stereotypes of masculinity and femininity and their changes in the novel as well as the variations of otherness. One of the constructs of otherness is the metropolitan “Byzantine” man, who is “no longer quite a man, but not quite a woman”. The presentation also pays attention to the mechanisms of otherness and forming enemies, to the manipulations of rhetoric and power, which equally include subversion, disgust, or the social phenomenon referred to as “sexual turmoil” by Márai. Some of Márai’s protagonists seem to be carefully dressed mannequins who demonstrate the “diseases” of the civilisation with their otherness. In the time of “the obsessed bourgeois”, according to Márai’s protagonist, the sick “sex” of the German people also afflicts their sense of the world. According to one character, for example, the feminine Leader, i.e., Hitler, is a “mix of a Slovak female cook and the werewolf”: the beast of fascism is demonized in this grotesque joke as an androgynous and animalistic freak of nature. On the other hand, the radical “otherness” of the identity of the “artist” constructed by Márai is presented as an inherently positive otherness.

Keywords: Márai, alienation, otherness, gender stereotypes, race theory and rhetoric

Mónika Dánél

Eötvös Loránd University, Faculty of Humanities
Institute of Hungarian Literature and Cultural Studies, Department of the Comparative Literature
and Cultural Studies
Budapest, Hungary
University of Oslo, Faculty of Humanities
Department of Literature, Area Studies and European Languages
Oslo, Norway
d.mona7@gmail.com

Stephan Krause

Leibniz Institute for the History and Culture of Eastern Europe (GWZO)
Leipzig, Germany
stephan.krause@leibniz-gwzo.de

THE MOBILITY OF LOCAL PERSPECTIVES

In our presentation, we aim to introduce the roadmap and conclusions of our English language paper published in an interdisciplinary volume discussing Eastern Central Europe in global context, thus forming the potential reflexive discursive space of the local-global movements, transitions, and transfers. We explore the local and global connections and dynamics on three levels. On one hand, we interpret the multilingual registers connected to multicultural spaces as accented reading and, on the other, we interpret them as the foundations of the multilingual vernacular memory. At the same time, we see the local regional multilingual imagery (e.g. in the works of Ádám Bodor, Danilo Kiš, Andrea Tompa) as expandable and mobilizable into other territories as well

– to the imagery of contemporary Europe established through a network of discussions by novels such as Robert Menasse’s *Die Hauptstadt [The Capital]* (2017).

Through their parallel universality, we consider the myths as phenomena capable of changing and surpassing the local and global separation. We take into consideration Hans Blumenberg’s key point that the origin of the myth cannot be found or retold within itself, but rather primarily through its reception. The inaccessibility of origin is made up for by the myth – in the process mediation between the global and local – “telling an important story in itself”. On a third level, we introduce the mobilities and cross-sections of the narrative strategies and tropes of the local and global changes and their prototypical landscapes which also lead to social concretization. For example, in Zsolt Láng’s *Hajnaltól hajnalig [From Dawn till Dawn]*, the story of Parsifal touches on the physicality of the contemporary mass migrations through the narrative of the interconnected, interlayered travels of Eastern Central Europe.

Keywords: local, global, multilingualism, vernacular memory, myth, migration

Györgyi Földes

Research Centre for the Humanities
Institute for Literary Studies, Department of Modern Hungarian Literature
Budapest, Hungary
foldes.gyorgyi@btk.mta.hu

THE GOLEM AS A METAPHOR OF THE ART(IST)

The example of Tibor Hajas and Katalin Ladik

The character of Golem of the Jewish folklore and mysticism is a recurring figure in not only literature, but art, music, and pop culture as well. For the Jews living in the diaspora, the Golem – since the 17th century Loew rabbi version, although it had many antecedents as well – primarily appeared in the context of threat and self-defence. In a broader context, the Golem is an important symbol of the man’s desire for creation and deification on one hand, an important manifestation of the topic of the *doppelgänger* on the other, and, according to Freud, it is a representation of a conflicting relationship with libido. It is also an important motif from the point of view of the topic of ethnic or cultural alienation, as it can also be understood as the Other. Perhaps it may come as a surprise that the figure of the Golem also appears in many neo-avant-garde oeuvres (the work of Tibor Hajas, Katalin Ladik, György Kozma) as a recurring motif with an outstanding significance in multiple respects. Beyond surprise, it raises the question why the character of Golem is so prominent in this context, as well as what meanings we ascribe to it, and in which respects do we connect it to the neo-avant-garde movement. Of course, one of the questions can also be to what extent is the body representation

of the Golem or the use of the metaphor influenced by the minority position which is – in one way or another – a characteristic of all three authors mentioned above. In my presentation, I focus primarily on the work of Tibor Hajas and Katalin Ladik from this respect, but I also touch upon the related novels of György Kozma.

Keywords: Golem, Judaism, neo-avant-garde, performance, autobiography

Tibor Gintli

Eötvös Loránd University, Faculty of Humanities
Institute of Hungarian Literature and Cultural Studies, Department of the History of Contemporary
Hungarian Literature
Budapest, Hungary
gintlitibor@gmail.com

THE INTERPRETATION OF THE FATE OF MINORITY IN ÁRON TAMÁSI'S SHORT STORIES

The presentation deals with the portrayal of minority existence in the short stories of Áron Tamási. My approach is not primarily focused on the representation of national suppression, but rather on the problem of the self-interpretation of Székelys who found themselves in a minority situation. Its main question is in what way can the Székelys re-define their identity within the frames of minority existence and which elements of self-determination would they need to give up and what new compartments can serve their national survival? I would like to pay special attention to the differing definitions of Székely identity and the conflicts between them which stem from different self-interpretations. It is as if the minority existence demands self-examination, which in itself is a painful process as it makes visible those elements of the traditional national self-understanding which from a later, minority viewpoint prove to be superficial, without substance, or even dangerous to the self. While the perspective of narratives highlighting the oppression by the majority society is an undoubtedly valid approach to the description of minority existence, the self-critical perspective which accounts for the outdated and false versions of self-identity that radiate a sense of superiority bears similar weight. One of the rightly most famous works of short prose introducing the inner conflicts of the Székely self-interpretation is the short story *Himnusz egy számmal [Hymn with a Donkey]*. It describes the conflict of the village following traditional values and Gábor Demeter, who is returning from the war having lost nearly everything, while decidedly criticising the former. It contrasts the smug bravado and the modest, quiet activities which work to ensure the survival and strengthening of the self and the community through perseverance and an unpretentious, simple lifestyle.

Keywords: minority existence, identity models, the internal conflicts of national self-awareness, mythical view of history, parable

Hargita Horváth Futó

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy
Department of Hungarian Studies
Novi Sad, Serbia
horvathfuto@ff.uns.ac.rs

THE “POETICS” OF NECESSITY

The original and censored versions of Testvérem, Joáb [My Brother, Job]

Nándor Gion wrote his novel *Testvérem, Joáb [My Brother, Job]* for the novel competition of the Forum Publishing House announced in 1968 and he won first prize with it. The publication of the novel was preceded by a literary policy debate, as the Board of the Forum Publishing house asked for a rewrite due to the references to current politics, while Gion’s contemporaries protested against the suppression of creative freedom. In the end, Gion left out or rewrote the problematic passages. However, we know about the changes and compromises he needed to make in order for the novel to appear only from his statements (although he never mentions specific examples). The contemporary reception did not compare the manuscript with the published text. The first excerpt from the novel appeared in 1969 in the January issue of *Új Szimposion [New Symposion]*. The three-page text was from the yet uncensored manuscript submitted to the novel competition. The original text and the corrected version published in the volume differ in some passages, but the rewrites which happened due to censorship become obvious only through the comparison of the manuscript and published text. The incomplete manuscript of the novel can be found in the Manuscript Archive of the National Széchényi Library, under Gion Legacy Fond 583/6. The paper compares the manuscript and the published text, maps out and analyses the deletions and rewrites caused by coercion, and compares the problematic content with the censorship justifications.

Keywords: novel competition, *My Brother, Job*, manuscript, 1968, literary policy debate, creative freedom, censorship, censorship justifications

Julianna Ispánovics Csapó

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy
Department of Hungarian Studies
Novi Sad, Serbia
ispanovics.csapo.julianna@gmail

FEMINIST TAILWINDS: THE IDEA OF THE MODERN WOMAN IN THE TEXTS OF BORISKA GERGELY, ERZSÉBET BÖRCsök, AND ILONA FÜLÖP

Boriska Gergely (1887–1943), Erzsébet Börcsök (1904–1971), and the nowadays forgotten Ilona Fülöp (1891–1954) emerged in the first half of the 20th century, during the period of the history of Hungarian literature in Vojvodina marked by the early days of Kornél Szenteleky's fame. The female writers of small towns lived their lives and mature as authors, publicists, and writers in the society of male authors, but also following the feminist ideas infiltrating the countryside. The life paths and opportunities for prosperity of the era can also be seen in their female characters. The goal of the paper is to analyse the character of the modern woman arising from the life and texts of the above authors and explore whether a contemporary, independent female identity can successfully unfold in this period in Vojvodina, or whether the authors and their texts can be seen as merely an interesting enrichment, a support to a man's world.

Keywords: Boriska Gergely, Erzsébet Börcsök, Ilona Fülöp, modern woman, female writer, 20th century

Krisztina Kovács

University of Szeged, Faculty of Humanities and Social Sciences
Department of Modern Hungarian Literature
Szeged, Hungary
karanovo@gmail.com

Anikó Novák

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy
Department of Hungarian Language and Literature
Novi Sad, Serbia
uneco84@gmail.com

THE REFUGEE CRISIS AS A FORM OF POSTCOLONIALITY

Hungarian and Scandinavian perspective

“Refugee literature” thematising the refugee crisis of 2015 which has been going on since then has not generally gained ground in the world and Hungarian literatures in recent

years, but it has in some of their sub-genres. The texts portray the figure of the refugee in the position of the stranger, the Other. Examining the trends, it can be seen that in some places the refugee topic is used as decoration, background, an element employed to set the mood, while in others the stereotypes are more prominent. In analysing the texts, we will use Luc Boltanski's notion of "distant suffering", Claire Gallien's theory of the "literature of despair", and Esther Greussing's models of refugee representation as theoretical frameworks. Unsurprisingly, the problem is more strongly reflected at the frontiers of high literature. For many years, Sándor Jászberényi's prose of report-like nature and including investigative registers has been taking into account the narrative techniques of the scriptor who brings an authentic point of view (*A lélek legszebb éjszakája* [*The Most Beautiful Night of the Soul*]) and considers the phenomenon they describe with the knowledge of the culture being examined (*Budapest – Kairó* [*Budapest – Cairo*]). More recently, and in keeping with our theme, his prose *A varjúkirály* [*The Crow King*] reflected on the problem of "global migration". It also seems natural that the Scandinavian crime stories which have been subverting the illusion of a "welfare state" for years, building on a stable readership base and unbroken success, are giving more and more space to this issue. Nordic noir, the genre popular among the countries facing their past role in World War II as either Nazi collaborators or rescuing Jews, with their traumatic proximity to the post-Soviet Bloc, social tensions contradicting stereotypes, and interpersonal relations (abuse, alcoholism, substance use, and other deviant behaviours) has recently been dealing with the topics of refugees as well. Jo Nesbø's novel *The Redeemer* "only" dealt with issue of the South Slavic war as a post-traumatic phenomenon, while Stefan Ahnhem's Fabian Risk series already addresses problems of the integration of refugees. David Lagercrantz, continuing Stieg Larsson's Millennium series, has also given significant space to the topic in the newer instalments of the Millennium. Kristina Ohlsson, who started out as a Scandinavian crime writer but also found a place in young adult and children's literature, incorporated the problem in one of her novels useful in its didactics (*The Silver Boy*). Our presentation examines the literary representations of the topic in the documentary and popular registers.

Keywords: refugee literature, distant suffering, Scandinavian crime, documentarism, popular register

István Ladányi

University of Pannonia, Faculty of Modern Philology and Social Sciences
Institute for Hungarian and Applied Linguistics, Institute of Literature and Cultural Studies
Veszprém, Hungary
lada1594@gmail.com

THE LANGUAGE OF MINORITY NOVELS IN OTTÓ TOLNAI'S *GOGOL HALÁLA* [*GOGOL'S DEATH*] AND *VIRÁG UTCA 3* [*3 FLOWER STREET*]

In Ottó Tolnai's literary work of experimental nature, all genres are characterized by the testing of the characteristic rules of the genre, traditions, and expectations, and the suspension of the constraints of the genre. This entails a sense of awareness of the genre and the activation of the expectations that have just been questioned, as well as a search for the authenticity and a unique form of the narrative. His two volumes of prose *Gogol halála* [*Gogol's Death*] and *Virág utca 3* [*3 Flower Street*], which followed the sequel novel *Érzelmes tolvajok* [*Emotional Thieves*] (1965) published in *Új Symposion* [*New Symposion*] and the novel *Rovarház* [*Insect House*] (1969), are chains of short prose held together by motivic connections beyond the act of juxtaposition. The connection of the two books has been made even more visible by Ottó Tolnai's afterword in their 2016 mutual edition. *Virág utca 3* was designated as a novel in its first edition, while the author's afterword in the 2016 edition brings about the possibility of considering *Gogol halála* as a novel. Their classification as novels provokes the genre and through it these works without a narrative centre fit into the line of Tolnai's experiments with the language of prose through metaphorical connections. In the afterword of the 2016 edition, Tolnai also discusses the rhizome theory of Gilles Deleuze and Félix Guattari, touching upon the structure of the volume. With the same validity, we can activate the conception of minority literature present in the literature of French theorists. According to *Kafka: Toward Minor Literature*, "minority literature" is a fight for liberation from a clear boundedness to a territory, a clear meaning, and meanings "bounded" to something: "To make the sequence vibrate, to open the word to unheard-of inner intensities – in short, an asignifying, intensive use of language". The author duo's requirements related to the intensive use of language, linguistic means which "stretch the limit of a concept or [...] go beyond it" apply to Tolnai's experiments in literary language and genre. *Gogol halála* and *Virág utca 3* move on the borderline of the novel genre, without expressing a sense of home, as "nomads" of the genre. The presentation deals with the characteristics of this minority language of novels within the genre.

Keywords: novel, Ottó Tolnai, Gilles Deleuze, Félix Guattari, language of minority novels, nomadization

Zoltán Medve A.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Social Sciences and Humanities
Department of Hungarian Language and Literature
Osijek, Croatia
zmedve@ffos.hr

MINORITY AND CANON

It is nearly impossible to unambiguously define the concept of minority – similarly to the concept of canon – due to its “multifocal” nature and relativizability. At the same time, there is a range of keywords and definitions: related to minority, for example, about the geographical-geopolitical minority established in Central Europe or the ethnic, religious, and linguistic minority primarily determining the sense of identity of the individual; in the case of literary canon, primarily about the world literature, national, and private canons. However, there is no consensus on either concept. In both cases, the boundaries are most often blurred and overlap. My presentation focuses on the nature of the so-called minority literature, as well as the possible correspondences of the two concepts mentioned above: I attempt to examine the relationship between the national or private canons and the former Yugoslav and Hungarian (prose) literature of the minority, which appears almost always as a “local value” in the view of the canon of world literature.

Keywords: minority, canon, local value, contemporary former Yugoslav and Hungarian literature

Gyöngyi Mikola

University of Szeged, Faculty of Humanities and Social Sciences
Institute of Slavic Philology
Szeged, Hungary
mikolagyongyi@gmail.com

THE STORMY VALLEY OF MIXING

The metamorphoses of identity in Guzel Yakhina's novels

Guzel Yakhina of Tatar descent is one of the most popular contemporary Russian writers today. Her novels *Zuleikha Opens Her Eyes* and *Children of Volga*, which are available in Hungarian as well, have been awarded numerous national and international prizes. The latter, among others, won the Ivo Andrić Award in Serbia in 2019. Both novels unveil stories of representatives of minority in the historical context of the Soviet era of the 1920s and 1930s. Zuleikha is a Crimean Tatar woman who is deported to Siberia during dekulakization and the teacher Jacob Ivanovich Bach is a descendant of the

German settlers along the Volga whose life is turned upside down by the 1917 Bolshevik takeover. In my presentation, I look for an answer to what literary codes does Yakhina's prose utilize to construct the unique, constantly changing, and "hybrid" identity of its characters and how the literary methods used by her relate to ethnically themed works of classical Russian literature, to the Romantic Orientalism, or the tradition of "imperative" narratives often present in them. I also analyse how this prose reflects (if it reflects) on the contemporary Western post-colonialist literary discourses and to what extent can this hybridity be interpreted in the context of literary theoretical concepts. In Yakhina's prose, the questions of female identity and the literary representation of gender roles that change in extreme ways during historical cataclysms are unavoidable and with them the appearance of and focus on the closely related children's perspective. While I reflect on the discussions surrounding Yakhina's works in the circles of Russian critics and audience, with special regard to minority readers, the focus of my interest is not primarily on the political and socio-cultural approach to dealing with the traumas and highly controversial legacy of the Soviet era, but rather on Yakhina's unique conception of consciousness and narrative procedures through which the metamorphoses and transformations of human self-perception and self-awareness become perceptible in the midst of crucial social changes. These are not understood by the characters engulfed by them in the given moment at the time of the events and, even if they are able to comprehend their situation relatively quickly, the traumatic events experienced present a huge mental challenge that threatens to shatter even the strongest. The most exciting chapters of the novels reveal who is able (if they are able) to redefine themselves, how it changes (if it changes) their story, and if all of this helps the survival of the characters.

Keywords: Guzel Yakhina, hybrid identity, the metamorphoses of self-awareness, imperial narratives, postcolonial theories

Attila Mizser

Eszterházy Károly University, Faculty of Humanities and Art
Department of Motion Picture and Communication
Eger, Hungary
mizser.attila@uni-eszterhazy.hu

THE REPRESENTATION OF REGIME CHANGE IN CENTRAL EUROPEAN LITERATURE

The literary need to reflect on the change of regime and novels on the topic of regime change – in the Hungarian, Slovak, and Czech literatures – appeared at the beginning of the 90s and their volume has increased significantly in recent times, while the representation of the event has become subject to variation. An analysis of the corpus which combines

literary historical, historical, narrative, genre-based, stylistic, and poetic aspects is a current and prolific task. According to my hypothesis, in the analysed works, the notion of regime change appears in a typically Central European context – the fact that the notion of Central Europeanness has been questioned in recent decades also adds to its relevance. We experience a loss of meaning; however, it is renewed by the interpretability of regime change as a Central European experience, in the case of which the quasi-national regime change stories can be conceived of in a European context due to their similarities. My analysis is focused on the exploration of regime change experiences and Central Eastern European identity narratives in literary works with special regard to the depiction of the textual landscape as a traumatic space; the reflections of origin, social, generational, and linguistic boundaries and border identities in the text. I pay attention to four authors, Lajos Grendel, Gábor Németh, Jáchym Topol, and Pavel Vilikovský, reflecting on their works which have a significant and rich reception from the perspective of raising questions.

Keywords: Central Europe, regime change, trauma, identity, border/boundary

Csilla Nagy

Pavol Jozef Šafárik University
Faculty of Arts, Department of History
Košice, Slovakia
csillester@gmail.com

ROLE, IDENTITY, AND MASK IN THE CONTEMPORARY HUNGARIAN LITERATURE IN SLOVAKIA

When referring to the concept of Hungarian literature in Slovakia, we inevitably place ourselves into a context: the meaning stemming from the traditional use of the expression incorporates the multitude of the relations, oppositions, and parallelisms between the cultures, nations, and minority environments. After all, when we talk about Hungarian literature in Slovakia, we also consider elements outside of literature, so the exploration can also be aesthetic, related to identity politics, sociological, sociolinguistic, linguistic, or related to language strategy. However, from the point of view of examining the historicity of Hungarian literature in Slovakia, questions related to the history of influence and genre seem fruitful: it is worth analysing which modes of speech and tendencies have become dominant in the recent decades. In the case of poetry, we can mention three poets whose influence can be demonstrated and has proven lasting in the works of contemporary Hungarian authors in Slovakia as well. The poetry of Árpád Tózsér in connection to the lyrics of role and identity, intertextuality, re-writing, and self-commentary, the concepts

of culturality and crossing of cultural boundaries in the Central European and world literatures; the influence of László Cselényi's neo-avant-garde poetics with respect to intertextuality, montage, seriality, and aleatory on later generations; and Lajos Zs. Nagy's somewhat forgotten, but prolific lyric language in the style of spoken language, which employs different varieties of humour, (self) irony, satirical tone, and grotesque. In my presentation, I deal with the peculiarities of the first of the three modes of speech (the appearance of the lyrics of role and identity in the Hungarian literature in Slovakia). I approach the development of the poetry of Árpád Tőzsér, Zoltán Csehy, Zoltán Németh, and Anikó Polgár from the point of view of the poetic potential of the role and the mask and the cultural-linguistic encoding and transcultural aspects of self-identity.

Keywords: Hungarian literature in Slovakia, role, mask, identity, transculturalism

Zoltán Németh

University of Warsaw, Faculty of Modern Languages
Department of Hungarian Studies
Warsaw, Poland
nemetx@gmail.com

THE POETICS OF THE SUBORDINATE LANGUAGE AS A STRATEGY OF MINORITY LITERATURE

Self-determination has become one of the most important needs of the literatures identified as minority literatures after 1920, such as the Hungarian literatures in Slovakia, Transylvania, Yugoslavia, etc. Stemming from this, a range of concepts gained validity expanding to the whole of what has been perceived as minority or national literature. In the discussion around the bridging role, minority messianism, the concepts of specific or special minority literatures beyond Hungary's borders, or the imagined homogeneity of the minority literatures due to ideologies produced over multiple decades, the role of the literature as a source of poetics that creates a valid literary language out of the tension of subordination, transculturalism, hybridity, dialect, and a pluricentrist approach to language receives little attention. The presentation does not only mention contemporary works from Hungarian literature beyond the country's borders in this respect, such as Pál Szász's phytolegendary *Fűje sarjad mezőknek [Grass Grows on Meadows]* (2017), or the authors writing in the "language of the Székelys" (Attila Sántha, Sándor Muszka), but also expands to questions addressed to the contemporary Hungarian literature as a whole (Lajos Parti Nagy, Szilárd Borbély) and discusses these questions through the perspectives of the post-modern or transcultural approaches to literature. In this respect, bilingual authors, such as Péter Macsovszky, represent a specific linguistic agglomeration, i.e.,

works that can be classified as “non-Hungarian Hungarian literature”. The presentation encompasses dialect, language mixing, and the dominance of a foreign language in the context of Hungarian literature.

Keywords: minority literature, subordinate language, hibridity, pluricentrism, transculturalism

Anikó Polgár

János Selye University
Faculty of Education, Department of Hungarian Language and Literature
Komárno, Slovakia
polgara@ujis.sk

“FROM MULTIPLE ROOTS, I GREW INTO ONE”

Questions of identity in Anna Lesznai’s poems and tales

In the art of the poet, artist, and prose writer Anna Lesznai, her hometown, Körtvélyes which became part of Czechoslovakia after the Treaty of Trianon (today’s Nižný Hrušov, Slovakia) plays an important role. She returned to it between the two world wars from Vienna, the place of her original emigration, and Hungary, but did not visit it again after 1939 (after her second, final emigration). The castle and garden in Körtvélyes were gradually mythicized by the temporal and spatial distance. The questions of identity in the poetry of Anna Lesznai often appear embedded in vegetative metaphors related to the garden, or related to mythical figures such as Meluzina, who we also encounter in Lesznai’s tale drafts. For Anna Lesznai, tales, as well as poetry, present a means of self-expression, a space to express questions of identity. The main characteristic of her identity is the in-betweenness, the hybridity which she writes about in her poem *Napló [Diary]*, laced with self-irony: „Száz batyuból szedelődtem, [I was picked from a hundred bundles] / szász lány tején nevelődtem, [I was raised on the milk of a Saxon girl] / zsidó vérrel magyar lettem, [with Jewish blood I became Hungarian] / tótok közé keveredtem... [I ended up among the Slovaks] / Sok gyökérből egygyé nőttem [From multiple roots, I grew into one]”. The presentation analyses the poetic expressions of this multi-rooted conception of identity in the poems and tales of Anna Lesznai.

Keywords: poetry of Anna Lesznai, identity, Slovakian literature, hybridity, tales

Magdalena Roguska-Németh

University of Warsaw, Faculty of Modern Languages
Department of Hungarian Studies
Warsaw, Poland
magdaroguska@gmail.com

MAKING THE OTHERNESS OUR OWN

*The representation of the Roma in Kriszta Bódis's novel
Kemény vaj [Hard Butter] and Zsuzsa Vathy's collection of short stories
Columbo autója [Columbo's Car]*

The largest ethnic minority in Hungary is the Roma population. With the fall of communism, the institution of the “caring” state was abolished and the forced assimilation, which had been dictated by official policy until then, came to an end. The situation of the Roma in Hungary did not improve even after the change of the regime, even though the so-called Roma issue became the subject of numerous, mainly sociological and historical, research efforts. This issue is also present in Hungarian literature. At the beginning of the 21st century, several works on the topic of Roma identity and the situation of the Roma in Hungary appeared on the Hungarian literary landscape. Kriszta Bódis's novel *Kemény vaj [Hard Butter]* (2003) and Zsuzsa Vathy's collection of short stories *Columbo autója [Columbo's Car]* (2011) apply different strategies in relation to the issue. The goal of this analysis is to show how the two novels deal with the issue of (ethnic) otherness. The methodological starting point is the theory of queer studies, particularly Błażej Warkocki's (a Polish researcher of non-heteronormative literature) theoretical considerations.

Keywords: Roma identity, queer studies, ethnic minority, otherness, Hungarian literature

Jutka Rudaš

University of Maribor, Faculty of Arts
Department of Hungarian Language and Literature
Maribor, Slovenia
jutka.rudas@um.si

CULTURAL IDENTITY IN “MINORITY” POETICS

Identity means unity and uniqueness at the same time. The existing boundaries do not primarily lay on the “ground”, but are marked by man, and these boundaries– which separate and connect at the same time – are signalled by language, traditions, literatures, or, in a word, culture. Minority or regional literatures articulate cultural values and incorporate attributes that show the nuances which drive a specific small community/

regional culture. This, of course, does not mean that minority literature should be a carrier of merely the regional aspect, but rather that of an inter-literature. In my paper, I deal with the characteristics of the open paradigm of literary works born in a culturally and nationally mixed area.

Keywords: cultural identity, minority literatures, inter-literature, language

Dorottya Szávai

University of Pannonia, Faculty of Modern Philology and Social Sciences
Institute for Hungarian and Applied Linguistics, Institute of Literature and Cultural Studies
Veszprém, Hungary
szavaidorottya@gmail.com

**THE MINORITY POETICS OF PILINSZKY'S
LYRIC POETRY**

In my presentation, I would like to talk about the questions and variants of poetic minority/isolation in the context of Pilinszky's lyric poetry, partly in the context of internal emigration and the context of silence/ing. In addition to the above, I would also like to address the issue of why Pilinszky never wrote an elegy, more precisely, why we only find this ancient art form in its pure form in his early poetry and why this genre, which went through a great renewal in the modern and contemporary poetry of the 20th century, is in minority in his lyrical oeuvre. Even more precisely: how, in spite of all this, we can catch contemporary versions of the elegy in his life work – examples of self-elegy and anti-elegy – beginning from the *Harmadnapon [On the Third Day]* volume onwards.

Keywords: Pilinszky, elegy, poetic minority, genre, internal emigration, silence/ing

Zsuzsa Tapodi

Sapientia Hungarian University of Transylvania, Faculty in Miercurea Ciuc
Department of Human Sciences
Miercurea Ciuc, Romania
tapodizsu@yahoo.com

**PARADIGM SHIFTS IN THE TRANSYLVANIAN IMAGE
OF THE TRIANON-TRAUMA**

The shock caused by the change of empire, deterritorialization in its literal sense, caused a regression due to frustration in the circles of Hungarian literary creators in Transylvania: they turned to history to look for an explanation for what had happened in the past to recall events in which the community was able to win, or at least survive, in the

face of a superior power. The *Vallani és vállalni [To Confess and to Accept]* discussion of 1929 ending the first decade of forced independence aimed to counterbalance this escape into the past, its main contribution being a stronger openness to explore the problems of the time. However, the reterritorialization and parabolic nature intended to be achieved through art has remained. (For example, Áron Tamási's protagonist, the teenager Ábel, in the solitude of the mountains, unprotected, has to endure the oppression by the Romanian gentleman outlaw and the Romanian gendarme who prey on him.) The ideology of Transylvanianism preferred the parables radiating strength and encouragement, proclaiming the dependence of Transylvanian people on one another. (This endeavour has its counterpart in contemporary Romanian culture in Transylvania in the regionalist movement which emphasizes the concept of "locality".) Resentments towards strangers were primarily voiced in Albert Wass's novels, which can be linked to revisionist ideology. However, aesthetically belonging to expressionist writing and related to documentary literature through its accumulation of data, Loránd Daday's first novel, *Zátony [The Shallow]* might have also served revisionist aspirations. He published the novel at the same time when the first part of Tamási's Ábel trilogy was published; however, its narratological innovation – a dog relaying their surrounding events – radically separates it from the literature of the time. Documentarism, the worldview of folk writers, Neue Sachlichkeit, and internationalism intertwine in the early works of the proletarian writer, István Nagy. With the weakening of the artificially unifying socialist realism trend following the Second World War, the synthesis of the ideological and prose poetic efforts is achieved in András Sütő's prose: documentarism, aestheticism, the tradition of folk writers, neo-transylvanian values, and parabolism. The Transylvanian debate following the regime change resulted in a departure from the previous tradition. The authors of the new millennium, Andrea Tompa and Zsuzsa Selyem, seek to break down stereotypes. *Keywords:* Trianon-trauma, Transylvanian literature, depictions of foreignness, paradigm shift

Beáta Thomka

University of Pécs, Faculty of Humanities
Institute of Hungarian Language and Literature, Department of Modern Literature and Literary Theory
Pécs, Hungary
thomka.beata@pte.hu

INHERITED AND ACQUIRED VALUES

The cultural background of minor poetics

I would address the main issue of the conference differently were I not born a Yugoslav Hungarian in the middle of the 20th century. The heritage of the native language is invaluable and it is naturally complemented by the multi-natural Vojvodinian cultural

experience, as well as the one acquired in the exuberant Yugoslavian environment. The historical period spanning up to 1989 was not characterized by a harmonious relationship for my generation. The culture of Hungarians in Hungary and other countries belonged to various European interest groups and ideologies. The Western diaspora, the minority literature of Yugoslavia and Czechoslovakia, received many impulses from its foreign or multilingual environment, while the Romanian did perhaps less so. However, there was a possibility of unifying multiple cultural practices for all minorities and diaspora, regardless whether they operated in the context of *central* or *peripheral languages* (Emmanuel Fraise). My presentation focuses on the variants of multiple attachments.

Keywords: the cultural heritage of the native language, multilingual environment, shared intellectual experience, multiple attachment

■ ■ ■

Éva Toldi

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy
Department of Hungarian Studies
Novi Sad, Serbia
eva.toldi@ff.uns.ac.rs

THE TRANSCULTURAL AND TRANSLINGUAL EXPERIENCE IN OTO HORVAT'S NOVELS

The presentation introduces the phenomena of cultural transfer and translanguaging in Oto Horvat's novels. The author was born in Novi Sad, lived in Germany and Budapest, then settled in Italy. His novels interwoven with autobiographical elements shed light on the origins and nature of this search for place. He is concerned with issues of self-identity which are closely related to the experience of multiple attachment, as well as the question of the crossability of borders. However, more important than the referential aspects, is the cultural embeddedness of his works, as a result of which they become part of several paradigms. His newest novel, *Noćna projekcija [Night Projection]*, belongs to development novels, and to the large corpus of Novi Sad novels, while at the same time it enriches the corpus of Hungarian literature written in another language.

Keywords: migration, sense of belonging, transculturalism, novel poetics

Anikó Utasi

Preschool Teachers Training College
Novi Sad, Serbia
anikoutasi@gmail.com

WHERE SKY MEETS EARTH

István Domonkos: Via Italia

The paper deals with István Domonkos's 1970 youth novel *Via Italia*. There have been very few analyses of this pivotal work in the author's opus. This is, in fact, also true of the children's literature of Domonkos. The author of this paper looks for an answer to the question what brings about the freshness of this piece even fifty years after its original publication. The analysis takes into account the characteristic locations (linguistic and physical spaces), layers, and characters of the novel equally. It also tries to capture that Domonkos-like feeling which will also characterize his children's poems (*Tessék engem megdicsérni* [*Please Praise Me*], 1976, 1980), and which makes these poems and the novel surpass generational bounds as a true crossover piece.

Keywords: István Domonkos, youth novel, child characters, adults, crossover

Csilla Utasi

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy
Department of Hungarian Studies
Novi Sad, Serbia
csilla.utasi@ff.uns.ac.rs

POETRY IN MINORITY

On the poems of Károly Jung, Magdolna Danyi, and Pál Böndör

The author of this paper analyses the poems of Vojvodinian poets of the second and third generation of *Új Symposion* [*New Symposion*], Károly Jung, Magdolna Danyi, and Pál Böndör, and highlights the unique aspects of poetry created in a minor situation. Károly Jung's notion of barbaricum, the reflection of Magdolna Danyi's poems on the South Slavic wars and addressing Ágnes Nemes Nagy, and parts of Pál Böndör's last collection, *Vásárlási lázgörbe* [*Shopping Fever Curve*] prove that the poetic interpretation re-evaluates the initial referential meaning: in poems written in a minority situation references to the circumstances and the social context are always intertwined with the cultural codes. According to the author of this paper, an unavoidable challenge of describing poetry written in a minority context is the lack of a mainstream in the Hungarian poetry following the Treaty of Trianon as it comes into being at multiple centres at the same time.

Keywords: Károly Jung, Magdolna Danyi, Pál Böndör, minor situation, context, poetic meaning

Stijn Vervae

University of Oslo, Faculty of Humanities
Department of Literature, Area Studies and European Languages
Oslo, Norway
ostijn.vervae@ilos.uio.n

LOCAL, NATIONAL, OR WORLD LITERATURE?

Vojvodinian literature between two world wars as a postimperial legacy

Minority literatures are frequently interpreted in separation from the majority literatures in Eastern Central Europe and in connection to the “literature of the motherland”. Contrary to this convention, my presentation aims to present – focusing on the example of Kornél Szenteleky, a Yugoslavian Hungarian author, editor, and translator – the literature of Vojvodina within the local, national, and a global/European complex dynamic. Firstly, I highlight the importance of the transnational literary networks built out by the minority authors, as well as their crucial role in the translation between “majority” and “minority” culture. Secondly, I connect the discussion about the nature of the Vojvodinian (Hungarian) literature of the 1920s and 1930s to the local conception of contemporary world literature. I argue that the discussion about Vojvodinian literature between the two world wars as well as the developing minority literary culture can be interpreted as attempts to establish a literary space, reimagine it, and recreate it after the dissolution of the Habsburg Monarchy.

Keywords: minority literature, Kornél Szenteleky, Vojvodinian literature, world literature, the afterlife of the Austro-Hungarian Monarchy

Zoltán Virág

University of Szeged, Faculty of Humanities and Social Sciences
Department of Hungarian Literature
Szeged, Hungary
viragz@hung.u-szeged.hu

LIFE TO GO INCOGNITO?

On the prose of Pál Böndör

The paper focuses on the features of Pál Böndör’s epic poetry and the tight connections in the construction of his texts through the analysis of three of his works (*Ebihalak* [Toadpoles], *A holdfény árnyékában* [The Moonlight Shadow], and *Bender & Tsa.*). It argues that these works also maintain the maturity of adherence to form and that the

blurred boundaries of genre in his narrative structures are not the cries of distress of the minority taking form in books of complaints, but a Yugoslav ethnic mirage, (self) perceptions and thought experiments making sense of an illusion of union. Their true value lies in the subject's (and through them any regional seeker of identity's) ability to relate to the biographical anomalies and name calvaries in memory in a way that lets them see, or make it seen: it is in fact undecidable if the words encoding the personal events describe true events of fate, or if they invoke the hurt that they name through the continual picking of spiritual scabs.

Keywords: Yugoslavia, Vojvodina, identity, multilingualism, naming tradition

LECTURERS OF THE CONFERENCE

- Magdolna Balogh** (Hungary)
Éva Bányai (Romania)
Gábor Bednatics (Hungary)
Erika Bence (Serbia)
László Bengi (Hungary)
Annamária Biró (Romania)
László Boka (Hungary–Romania)
Zoltán Csehy (Slovakia)
Mónika Dánél (Hungary–Norway)
Györgyi Földes (Hungary)
Tibor Gintli (Hungary)
Hargita Horváth Futó (Serbia)
Julianna Ispánovics Csapó (Serbia)
Krisztina Kovács (Hungary)
Anna Keszeg (Romania– Hungary)
Stephan Krause (Germany)
István Ladányi (Hungary)
Zoltán Medve A. (Croatia)
Gyöngyi Mikola (Hungary)
Attila Mizser (Hungary)
Csilla Nagy (Slovakia)
Zoltán Németh (Poland)
Anikó Novák (Serbia)
Anikó Polgár (Slovakia)
Magdalena Roguska-Németh (Poland)
Jutka Rudaš (Slovenia)
Dorottya Szávai (Hungary)
Zsuzsa Tapodi (Romania)
Beáta Thomka (Hungary)
Éva Toldi (Serbia)
Anikó Utasi (Serbia)
Csilla Utasi (Serbia)
Stijn Vervaet (Norway)
Zoltán Virág (Hungary)

TARTALOM

A MINORITÁS POÉTIKÁI I.

Nemzetközi tanácskozás

R e z ü m é k ö t e t

Program	5
Rezümék	9
A tanácskozás előadói	34

CONTENT

THE POETICS OF MINORITY I

International Conference

B o o k o f a b s t r a c t s

(Time) Schedule	37
Abstracts	41
Lecturers of the conference	66

CIP – Каталогизacija u publikaciji
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.511.141.09"19/20"(048.3)
821.511.141(497.11).09"19/20"(048.3)

A MINORITÁS poétikái [Elektronski izvor]. 1. : nemzetközi tanácskozás : (Újvidék, 2021. október 21-22.) : rezümékötet / [szervező] Újvidéki Egyetem, BTK, Hungarológia Tanszak, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék ; [szerkesztette Utasi Csilla ; a rezüméket angolra fordította: Kovács Anikó]. – El. knjiga. – Újvidék : Bölcsészettudományi Kar, 2021

Način pristupa (URL): <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2021/978-86-6065-668-3>. – Nasl. sa pristupne stranice.
– Opis izvora dana 14. 10. 2021. – Uporedo mađ. tekst i engl. prevod.
– El. publikacija u formatu pdf opsega 67 str. – Tiraž 100.
– A tanácskozás előadói: str. 34.

ISBN 978-86-6065-668-3

1. Utasi, Csilla, 1966- [urednik]

a) Мађарска књижевност – 20–21. в. – Апстракти

b) Мађарска књижевност – Србија – 20–21. в. – Апстракти

COBISS.SR-ID 48279305

9 788660 656683